

2013-2015

varhaiskasvatussuunnitelma (toimintasuunnitelma)

Sisällysluettelo

Johdanto

1. VARHAISKASVATUKSEN PERUSTA	5
1.1 ARVOPOHJA.....	5
1.2 TAVOITTEET	6
2. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMISEN LÄHTÖKOHTIA	8
2.1 TAVOITTEENA HYVINVOIVA LAPSI	9
2.1.1 Hyvinvointioppiminen	10
2.1.2 Lapsen itsetunnon vahvistaminen.....	11
2.2 HOIDON, KASVATUKSEN JA OPETUKSEN KOKONAISUUS.....	11
2.2.1 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	12
2.2.2 Ryhmäkohtainen varhaiskasvatussuunnitelma	13
2.2.3 Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma	14
2.3 NÄKEMYS KASVATTAJAN ROOLISTA	15
2.4 KIELI JA VUOROVAIKUTUS VARHAISKASVATUKSESSA	17
2.5 LAPSI VARHAISKASVATUKSEN KESKIÖSSÄ	18
2.5.1 Aikuinen leikin mahdollistajana	19
2.5.2 Liikkuminen oppimisen edistäjänä	20
2.5.3 Lapsi kysyvänä tutkijana.....	21
2.5.4 Lapsi luonnollisesti luovana	22
2.6 KASVUN JA OPPIMISEN TUKI.....	23
2.6.1 Varhaiskasvatuksen pedagogisen tuen periaatteet.....	24
2.6.2 Pedagogisen tuen suunnittelu, toteutus ja yhteistyö	26
2.7 KASVATUSKUMPPANUUS JA HUOLTAJIEN OSALLISUUS.....	28
2.8 PIENRYHMÄTOIMINTA	30
3. VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURIN KUVAUS.....	31
3.1 OPPIMISKÄSITYS.....	32
3.2 VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖ.....	33
3.2.1 Suojaaminen kiusaamiselta.....	
3.2.2 Turvallisuuskasvatus	37
3.3 EHYT KASVUN JA OPIN POLKU	38
4. OULULAISEN VARHAISKASVATUKSEN PAINOPISTEALUEET.....	39
4.1 KESTÄVÄ KEHITYS	39
4.2 KULTTUURI	42
4.3 LIIKUNTA	44
4.4 LAPSEN OSALLISUUS	46
4.4.1 Yrittäjyyskasvatus varhaiskasvatuksessa	47
5. VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT	48
5.1 MATEMAATTINEN ORIENTAATIO	49
5.2 LUONNONTIETEELLINEN ORIENTAATIO	49
5.3 HISTORIALLISS-YHTEISKUNNALLINEN ORIENTAATIO	49
5.4 ESTEETTINEN ORIENTAATIO	50
5.5 EETTINEN ORIENTAATIO	50
5.6 USKONNOLLIS-KATSOMUKSELLINEN ORIENTAATIO	51

6. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISET LAPSET SEKÄ	53
MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSESSA	53
6.1 RUOTSINKIELINEN VARHAISKASVATUS	53
6.2 SAAMEN KIELI JA KULTTUURI VARHAISKASVATUKSESSA	53
6.3 VIITTOMAKIELISTEN LASTEN VARHAISKASVATUS	53
6.4 MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET ELI ERI KIELITAUSTAISET LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA	54
6.5 SUOMI TOISENA KIELENÄ -OPETUS	55
6.6 KOTIKIELENOPETUS	58
6.7 ROMANILASTEN VARHAISKASVATUS	58
6.8 VIERASKIELINEN OPETUS VARHAISKASVATUKSESSA	58
7. VARHAISKASVATUKSEN, ESIOPETUKSEN JA PERUSOPETUKSEN YHTEISTYÖ SEKÄ MUU YHTEISTYÖ.....	62
7.1 NIVELVAIHE ESIOPETUKSESTA PERUSOPETUKSEEN	62
7.2 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ HYVINVOINTIPALVELUIDEN KANSSA	62
7.3 MUUT TOIMIJAT KAUPUNGISSAMME.....	67
8. VARHAISKASVATUSTOIMINNAN SISÄLLÖN ARVIOINTI, KEHITTÄMINEN JA SEURANTA	65

Huom. Osa tämän varhaiskasvatussuunnitelman hyperlinkeistä/www-osoitteista avautuu vain varhaiskasvatuksen henkilöstön työkoneilla johtuen kyseisen asiakirjan/tiedoston sijainnista Oulun kaupungin henkilöstölle tarkoitetussa intrassa eli "Akkunassa".

Varhaiskasvatussuunnitelman kuvat ovat Oulun päiväkotien lasten kuvaamia ja ni-
meämiä. Kansikuvan on ottanut 4-vuotias Juuso ja kuvan nimi on Rekkarallia.

Johdanto

Varhaiskasvatus on Oulussa osa sivistys- ja kulttuuripalveluja. Oulun varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana ovat Oulun kaupungin, sivistys- ja kulttuuripalveluiden sekä varhaiskasvatuksen visio, strategia ja toiminta-ajatus. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista. Hyvinvoinnin edistäminen on myös sivistys- ja kulttuuripalveluiden yhteinen tavoite. Palvelujen vaikuttavuuteen pyritään siirtämällä palvelujen painopistettä ennaltaehkäiseviin ja kevyempiin palveluihin.

[Opetushallituksen strategia 2020](#) määrittelee varhaiskasvatuksen tavoitteeksi oppimisen edellytysten, oppimisen ilon ja motivaation vahvistamisen. Pyrkimyksenä on luoda valmiuksia elinikäiselle oppimiselle ottamalla huomioon yksilölliset ja perheiden elämäntilanteisiin soveltuvat ratkaisut.

Varhaiskasvatussuunnitelma on varhaiskasvattajien työtä ohjaava asiakirja. Oulun varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan varhaiskasvatuksen arvoperusta ja tavoitteet, varhaiskasvatuksen toteuttamisen lähtökohdat, toimintakulttuuri ja painopistealueet, yhteistyöverkostot sekä varhaiskasvatuksen sisällön arviointi- ja kehittämistyö.

Varhaiskasvatussuunnitelma perustuu ajatukseen yhteistyöstä. Mitä paremmin lapsen kasvu- ja kehitysympäristöissä tehdään yhteistyötä, sitä turvallisempi, eheämpi ja parempi on lapsen kasvun ja oppimisen polku. Varhaiskasvatuksen suunnittelussa painottuvat huoltajien ja varhaiskasvattajien välinen kasvatuskumppanuus sekä tiivis keskinäinen tiedon vaihto. Lapselle nimetty vastuuaikuinen ja pienryhmäkäytäntö tukevat kasvatuskumppanuutta. Erilaisiin siirtymävaiheisiin on sovittu yhteisiä käytäntöjä, joilla helpotetaan lapsen siirtymistä kotoa päivähöitoon, ryhmästä tai hoitomuodosta toiseen.

Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma on kunnallista päiväkotij- ja perhepäivähöitoa, avointa varhaiskasvatustoimintaa sekä yksityistä päiväkotij- ja perhepäivähöitoa ja kerhotoimintaa ohjaava asiakirja.

Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma toimii perustana yksikkökohtaisten vasujen laadinnassa. Jokaiseen päiväkotiin on valittu vasu-vastaava, jonka tehtävänä on huolehtia oman yksikkönsä vasu-työskentelystä yhteistyössä päiväkodin johtajan sekä muun henkilökunnan kanssa. Perhepäivähöidossa vasutyöskentelystä vastaavat perhepäivähöitajat lähiesimiestensä kanssa.

Tämä varhaiskasvatussuunnitelma sisältää Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman ja päiväkodin/perhepäivähöidon toimintasuunnitelman sisältöineen ja arvioinnin. Päiväkodin/perhepäivähöitoalueen varhaiskasvatussuunnitelman päivityksestä ja arvioinnista vastaa päiväkodin johtaja yhdessä henkilöstönsä kanssa.

1. Varhaiskasvatuksen perusta

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden](#) mukaan varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista.

Tieteellisten määritelmien mukaan varhaiskasvatus käsittää ikävuodet nollasta kahdeksaan (0-8). Tässä asiakirjassa keskitytään päivähoitoikäisten lasten varhaiskasvatukseen. [Esiopetuksen opetussuunnitelman linjaukset](#) löytyvät omana asiakirjana. Varhaiskasvatus pohjautuu [Lakiin lasten päivähoidosta](#) (36/1973). Esiopetuksen osalta varhaiskasvatusta säätelee [Perusopetuslaki](#).

Oulun varhaiskasvatussuunnitelma perustuu Oulun kaupungin strategiaan, sivistys- ja kulttuuripalveluiden strategiaan sekä niistä johdettuun varhaiskasvatuksen omaan strategiaan ja toiminta-ajatukseseen. Toiminnan suuntaviivoja ohjaa myös Oulun seudun lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma. Varhaiskasvatuspalveluiden sopimusohjauksen avulla tavoitellaan kulloinkin asetettuja strategisia tavoitteita.

Miten yksikössä käsitellään yllä mainitut varhaiskasvatussuunnitelmaa ohjaavat strategiset asiakirjat ?

Toteutumisen arviointi:

1.1 Arvopohja

Varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu keskeisiin kansainvälisiin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin sekä muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Keskeisenä lähtökohtana on lapsuuden arvostaminen ihmisen ainutkertaisena elämänvaiheena. Oulussa varhaiskasvatuksen arvot perustuvat myös kaupungin arvoihin. Syksyllä 2013 valmistuva kaupunkistrategia 2020 linjaa kaupungin uudet arvot

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen arvopohja

Miten arvopohja näkyy meillä käytännön työssä, lapsen vasussa ja ryhmävasuissa?

Toteutumisen arviointi:

1.2 Tavoitteet

Oululaisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyvinvoiva ja oppiva lapsi. Kasvatuskumppanuudessa yhdessä huoltajien kanssa lapselle luodaan hyvä pohja kokonaisvaltaiseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Varhaiskasvatus sekä esiopetus sen osana edistävät lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä ja tukevat lapsen kasvua ihmisyyteen, eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen, vastuulliseen toimintaan, yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen.

Sivistys- ja kulttuuripalvelujen tavoitteena on edistää yksilön ja yhteisöjen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hyvinvoinnin, oppimisen ja normaalin kasvun perustana on ehjä ja turvallinen arki. Arjen tukena ovat terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, virikkeellinen kasvu- ja kehitysympäristö sekä erityistarpeisiin vastaaminen. Palveluja kehitetään poikkitoiminnallisia ja ennaltaehkäiseviä toimintatapoja luomalla ja vahvistamalla.

Painopistealueina lapsiin ja nuoriin kohdistuvissa palveluissa ovat

- lasten tukeminen kasvu- ja kehitysympäristöissä
- hyvät peruspalvelut
- syrjäytymisen ja eriarvoistumisen ehkäisy

Millä keinoilla vahvistamme lapsen hyvinvointia tavoitteiden saavuttamiseksi?

Toteutumisen arviointi:

Raketit lentää, kuva: Anni 6 v.

2. Varhaiskasvatuksen toteuttamisen lähtökohtia

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistoimintaa ja vuorovai-
kutusta lasten ja aikuisten kanssa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on turvata lapsel-
le henkilökohtainen hyvinvointi ja turvallisuus, mahdollisuus asteittaiseen itsenäis-
tymiseen sekä opettaa lapselle toiset huomioonottavia toimintatapoja.

Lapselle taataan turvallinen varhaiskasvatusympäristö, jossa voi kasvaa, kehittyä ja
oppia. Päämääränä on terveen itsetunnon omaava lapsi, josta kasvaa eettisesti
vahva, sosiaalinen, itseään kehittävä ja itsestään sekä ympäristöstään huolehtiva
nuori ja aikuinen.

Minea ulkoilun jälkeen, kuva: Pinja 7 v.

2.1 Tavoitteena hyvinvoiva lapsi

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lasten henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen mainitaan yhtenä tärkeimmistä kasvatuspäämääristä. Lapsen hoito ja huolenpito vastaa osaltaan tähän odotukseen ja keskeisenä sisältönä on huolehtia lapsen perustarpeista. Lapselle luodaan turvallinen olo säännöllisellä ja kiireettömällä päivärytmillä sekä selkeillä rajoilla ja säännöillä. Lapselle annetaan aikuisen syliä ja läheisyyttä.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on luoda hyvä perusta elinikäiselle oppimiselle. Lapsi tarvitsee rinnalleen aikuisen, joka vastaa hänen tarpeisiinsa ja jolla on kykyä katsoa asioita lapsen kannalta. Varhaiskasvattaja on aidosti läsnä, lasta kuunnellaan ja lapsi tietää tullessa kuulluksi. Lapsen päivästä muodostuu kokonaisuus, jossa kaikki päivän tilanteet mahdollistavat kasvun, kehityksen ja oppimisen. Lapselle annetaan tilaa ja aikaa leikkiä ja ilmaista itseään monin eri keinoin. Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon lapsen yksilölliset tarpeet ja hyväksytään erilaisuus. Hyvinvoiva lapsi on iloinen, sosiaalinen sekä tasapainoinen ja hän kykenee oppimaan uutta. Hänelle muodostuu ystävyyssuhteita omassa tutussa ja turvallisuudessa ryhmässä.

Miten yhteisömme toimintatavat ja käytänteet vahvistavat/tukevat lapsen hyvinvointia?

Toteutumisen arviointi:

2.1.1 Hyvinvointioppiminen

Hyvinvointioppiminen tarjoaa hyvän perustan hyvinvoinnin vahvistamiselle. Lapset oppivat hyvinvointia ja myös pahoinvointia syntymästä alkaen. Hyvinvointioppimisen tärkeimmät vaiheet ovat varhaislapsuudessa, mutta hyvinvointioppiminen jatkuu koko elämänkulun ajan. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on edistää lapsen hyvinvointia suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti yhteistyössä huoltajien kanssa.

Hyvinvointioppimisen ja -osaamisen tärkeitä oppimissisältöjä ovat oman ja ympäristön hyvinvoinnin arviointi ja tulkinta, tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen, vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot, arkielämän rakentuminen ja rytmit sekä siis-
teyden, liikkumisen, ruokailun ja levon merkitys. Lasten kanssa pohditaan terveyttä ja hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä. Turvallisuus jokapäiväisessä toimin-
nassa liittyy itsestä ja toisista huolehtimiseen. Hyvät tavat, kyky ratkoa erimieli-
syyksiä ja toisia kunnioittava käytös kuuluvat kaikille.

Miten vahvistamme lapsen hyvinvointioppimista ja vuorovaikutustaitoja?

Toteutumisen arviointi:

2.1.2 Lapsen itsetunnon vahvistaminen

Toimiva ja riittävän hyvä itsetunto edistää kasvua tasapainoiseksi ihmiseksi. Selviytyäkseen monimutkaistuvassa ja vaativassa yhteiskunnassa lapset tarvitsevat vahvan itsetunnon. Varhaislapsuudessa rakennamme perustan itsetunnolle vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Kasvattajien merkitys lapsen itsetunnon rakentumisessa korostuu, sillä lapsi viettää suuren osan päivästänsä päivähoitossa. Perusturvallisuus ja hyvinvointi syntyvät siitä, että aikuiset ja lapset tuntevat toisensa riittävän hyvin ja kokevat hyväksyntää juuri sellaisina kuin he ovat.

Lähtökohtana lapsen itsetunnon vahvistamisessa on, että aikuinen on kiinnostunut lapsesta. Lapsen lämmin ja huomioiva vastaanotto aamulla ja lapsen kanssa jututtelu ovat lapsen huomioimista. Levollinen ja lapsilähtöinen arki on tärkeää, sillä se mahdollistaa vuorovaikutuksen. Pienryhmätoiminta työtapana luo mahdollisuuden lapsen huomioon ottamiseen yksilönä. Lasten osallistaminen kaikkeen toimintaan on tärkeää, jotta lapsi tulee kuulluksi. Itsetuntoa tukevan ilmapiirin luomisessa keskeinen keino on tiimin yhteistyö, yhteiset toimintatavat, kunnioitus, avoimuus ja työhön sitoutuminen.

Millä arjen keinoilla vahvistamme lapsen itsetuntoa?

Toteutumisen arviointi:

2.2 Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus

Varhaiskasvatus rakentuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Nä-mä varhaiskasvatuksen ulottuvuudet painottuvat eri tavoin eri-ikäisillä lapsilla. Sa-moin niiden merkitys vaihtelee erilaisissa tilanteissa. Mitä pienempi lapsi on, sitä suurempi osa kasvattajan ja lapsen vuorovaikutuksesta tapahtuu perushoitotilan-teissa.

2.2.1 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen toteuttamisen lähtökohtana on huoltajien ja kasvattajien yh-dessä laatima lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Lapselle nimetty vastuuaikuinen havainnoi lapsen toimintaa ja hyödyntää havainnointitiedon suunnitelmaa laaditta-essa. Hän käy huoltajien kanssa keskustelun lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta keskusteltuaan ensin ryhmän muiden aikuisten kanssa. Suunnitelman laadinnassa huomioidaan huoltajien näkemykset lapsesta sekä kasvattajien kokemukset lapses-ta lapsiryhmässä. Keskustelun kautta syntyy yhteisiä päätöksiä ja sopimuksia siitä, miten toimimalla edistämme lapsen kasvua ja oppimista kussakin asiassa.

Suunnitelman perusteella kaikki lapsen kanssa työskentelevät kasvattajat voivat toimia johdonmukaisesti lapsen yksilölliset tarpeet tiedostaen. Lapsen varhaiskas-vatussuunnitelmaan sisällytetään lapsen mahdollinen tuen tarpeiden määrittely. Varhaiskasvatussuunnitelma on pohjana lapsen henkilökohtaiselle esiopetuksen opetussuunnitelmalle.

Miten laadimme lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (aikataulu, vastuut, arviointi)?

Toteutumisen arviointi:

2.2.2 Ryhmäkohtainen varhaiskasvatussuunnitelma

Ryhmäkohtainen varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan, yksikkökohtaiseen vasuun sekä lapsiryhmän lasten yksilöllisiin vasuihin. Ryhmävasussa ratkaistaan, miten lapselle ominaiset tavat toimia tulevat huomioiduksi ryhmän toiminnassa, mihin toiminnan suunnittelussa tulisi keskittyä ja mitkä asiat ovat olennaisia lapsen kehityksen tukemiseksi.

Ryhmävasun tehtävänä on yhteisesti sovittujen arvojen sekä toimintatapojen tämentäminen ja konkretisoiminen eri-ikäisten lasten ryhmissä. Varhaiskasvattaja huolehtii omalta osaltaan ryhmävasussa sovittujen käytäntöjen toteutumisesta. Ryhmävasu on kuukausisuunnittelun, toiminnan arvioinnin ja arjen määräytymisen perusta. Ryhmävasu laaditaan kauden alussa syksyllä ja sitä arvioidaan ja sen sisältöä työstetään jatkuvasti koko toimintakauden ajan. Perhepäivähoidossa jokainen perhepäivähoitaja laatii ryhmävasun yhteistyössä lähiesimiehensä kanssa.

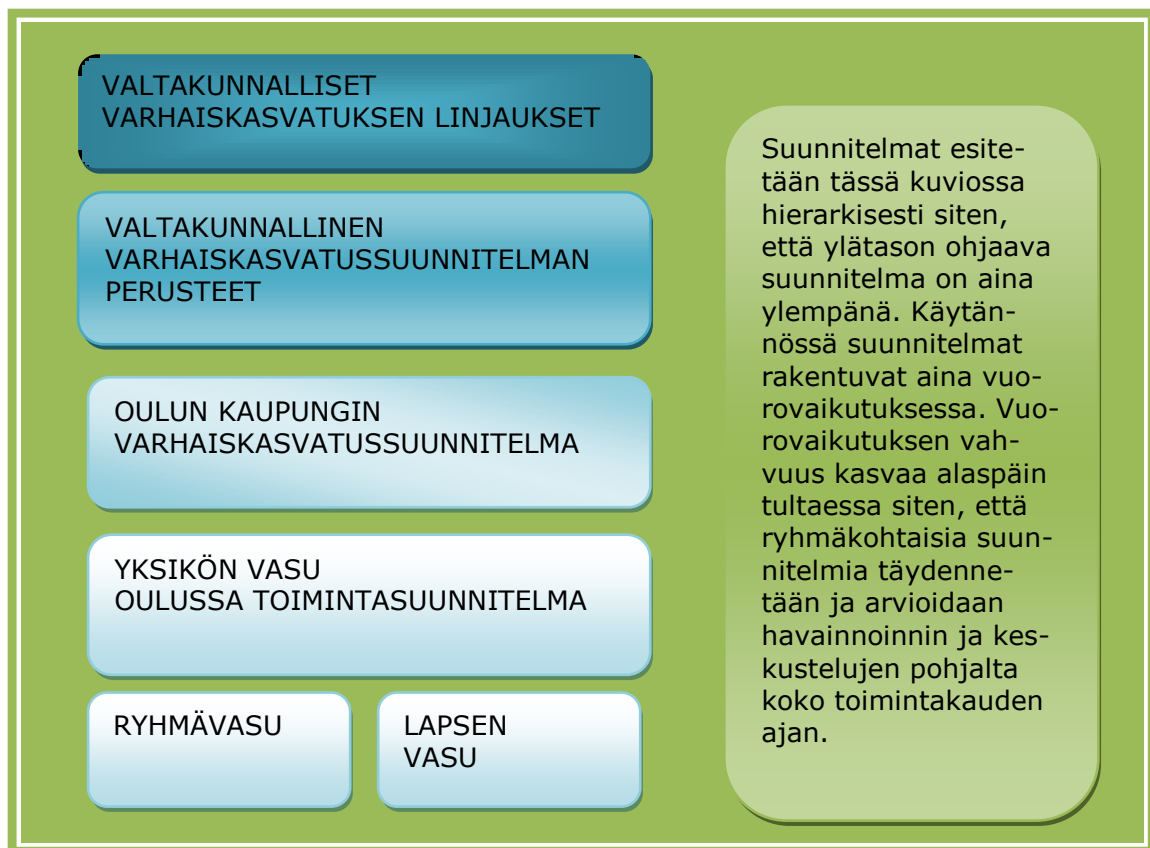
Miten laadimme ryhmävasun (aikataulu, vastuut, arviointi)?

Toteutumisen arviointi:

2.2.3 Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma

Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi yksiköt laativat varhaiskasvatussuunnitelman toimintasuunnitelmana. Yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmat pohjautuvat varhaiskasvatuksen valtakunnallisiin perusteisiin ja tähän kaupungin linjaukseen (Kuvio 2). Yksiköt arvioivat varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista toimintakausittain ja tekevät tarvittavat päivitykset asiakirjaan. Näin taataan yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman päivittyminen, kehittyminen ja arviointi yhdessä koko varhaiskasvatushenkilöstön kanssa.

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma korostaa henkilöstön toimintaa kasvattajayhteisönä, joka tietoisesti rakentuu yhteisille arvoille, kasvatuspäämäärille ja toimintatapoihin perustuvalle toimintakulttuurille ja joka arvioi sitä säännöllisesti. Yksiköiden omat painopistealueet ja yksilöidympi tapa toteuttaa suunnittelua ja suunnitelmaa näkyvät yksikkökohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Kasvatuksen, opetuksen ja hoidon näkökulmat nivoutuvat näin toisiinsa saumattomaksi kokonaisuudeksi. Hyvä suunnitelma takaa laadukkaan jatkumon varhaiskasvatuksessa.

Kuvio 2. Varhaiskasvatussuunnitelmien eri tasot

2.3 Näkemys kasvattajan roolista

Varhaiskasvatushenkilöstö muodostaa moniammatillisen kasvattajayhteisön. Kasvattajalta edellytetään sitoutumista ja herkkyyttä huomioida lapsen tunteet ja tarpeet sekä tukea lasta hänen tarvitsemallaan tavalla. Toimiva kasvattajayhteisö merkitsee tiimityötä. Tiimityö on luottamusta, sitoutumista, valintojen tekemistä, työn jakoa ja sopimuksia. Tiimityöhön kuuluu olennaisena osana avoin keskustelu, palautteen antaminen ja saaminen sekä oman ja yhteisen työn arviointi. Kasvattajien tehtävänä on luoda ilmapiiri, jossa niin lapset kuin aikuisetkin voivat kokea yhteenkuuluvuutta sekä vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuutta. Kasvattajayhteisössä dokumentoidaan, arvioidaan ja kehitetään toimintaa ja ammatillista osaamista.

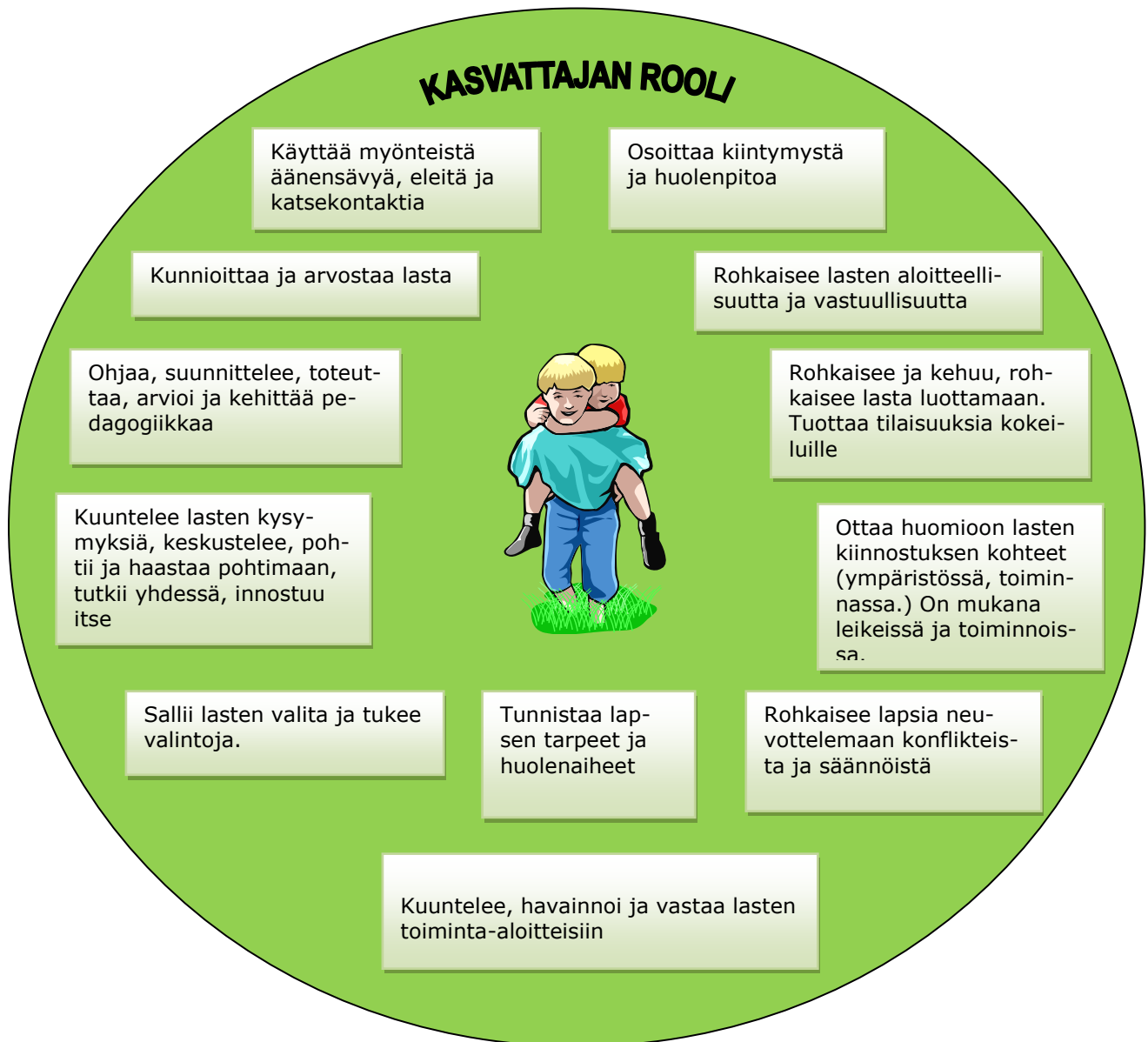

Jumppaa, kuva Hannes 6 v.

Kasvattajien tehtävänä on luoda edellytyksiä lapsen huoltajien kanssa kasvatukselliseen yhteistyöhön, kasvatuskumppanuuteen. Kasvattajalla ja kasvattajayhteisöllä on ensisijainen vastuu sisällyttää kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta.

Toimintayksikössä varhaiskasvattajilla tulee olla yhteisesti sovitut arvot ja toimintatavat. Yhteiset säännöt luovat osaltaan turvallisuutta ja selkeyttä toimintaan. Päiväkodinjohtaja vastaa vastuualueensa (päiväkotitoiminta, perhepäivähoito, avoin varhaiskasvatus) pedagogisesta johtamisesta. Pedagoginen johtajuus on varhaiskasvatustyön johtamista; kasvatustoiminnan suunnittelua, toiminnan organisointia, kehittämistä ja arviointia. Johtajan tehtävänä on valvoa, että yhteisesti sovittu pedagoginen linjaus toteutuu.

SENSITIIVINEN, AKTIIVINEN JA ITSENÄISYYDEN KEHITTYMISTÄ TUKEVA KASVATTAJA

Lähde: Ediva - Varhaiskasvatusympäristön arviointi

Miten vahvistamme yhteistä käsitystä ja toimintaa kasvattajana?

Toteutumisen arviointi:

Miten toteutamme tiimityötä ?

Toteutumisen arviointi:

2.4 Kieli ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa

Kieli ja vuorovaikutus ovat yksi tärkeimmistä varhaiskasvatuksen toimintavälineistä. Kieli on väline, jota käytetään ajatteluun, tiedonhankintaan ja -välittämiseen. Monipuoliset leikki- ja vuorovaikutustilanteet kehittävät lasta omaehtoiseen ajatus- ja tunteiden itseilmaisuun. Lasten kirjallisuuden eri lajit rikastuttavat lapsen kielellistä kasvua ja kehitystä: lorut, sadut, riimittely, kuunteleminen ja kielellä leikkittely ovat osa jokapäiväistä varhaiskasvatusta. Jäljittelyn merkitys korostuu lapsen kielikuvien rakentumisessa.

Kasvattajan tulee huomioida lasten yksilölliset tavat kommunikoida. Puhekieli on yleisin vuorovaikutuksen muoto, mutta yhtä tärkeitä viestinnässä ovat kehonkieli eli ilmeet, eleet ja muu sanaton viestintä. Korvaavia kommunikointimuotoja, esimerkiksi kuvia ja tukiviittomia, käytetään tukemaan arkipäivän vuorovaikutustilanteita. Kuvat helpottavat asioiden ja tilanteiden ymmärtämistä, kun tieto saadaan usean aistikanavan kautta. Kuvat myös jäsentävät ja havainnollistavat päivän tapahtumia.

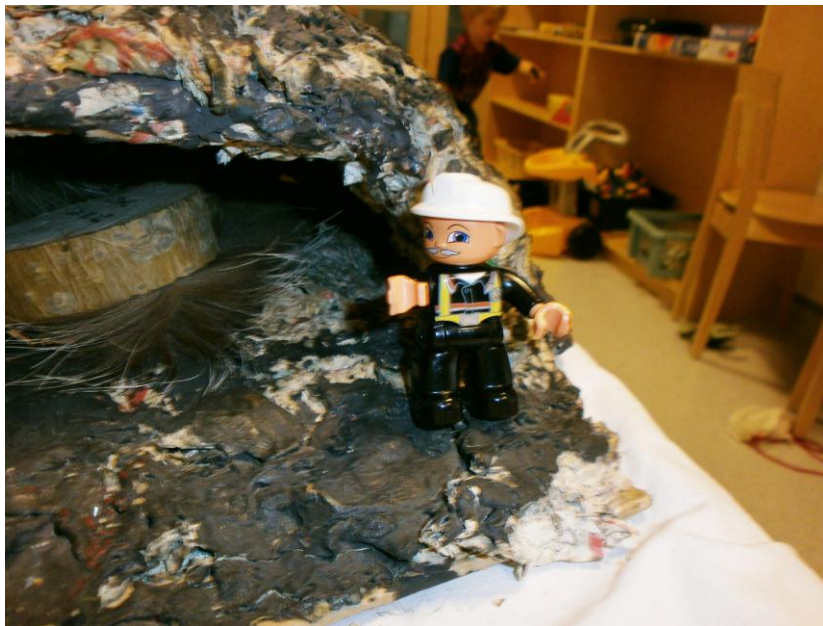
Mitkä ovat ne välineet/keinot, joilla tuemme lasten kielen kehitystä?

Toteutumisen arviointi:

2.5 Lapsi varhaiskasvatuksen keskiössä

2.5.1 Aikuinen leikin mahdollistajana

Leikin kivijalan muodostavat aika, monipuoliset kokemukset sekä turvallisen aikuisen läsnäolo. Leikeissä lapsi harjoittaa kaikkia kasvuun ja oppimiseen tarvittavia taitoja. Lapsella tulee olla mahdollisuus pitkäkestoiseen leikkiin yhdessä toisten lasten kanssa. Monipuoliset leikkimateriaalit ovat tärkeitä leikin etenemisen kannalta. Havainnointi on varhaiskasvattajan tärkein työväline lapsen leikin ohjaamisessa. Leikin havainnoinnin avulla kasvattajat saavat tietoa lapsen kasvusta ja oppimisesta.

OHO- Tulipalo!, kuva: Pinja 7v.

Varhaiskasvattajan tehtävä on antaa lapsen omaehtoiselle ja ohjatulle leikille aikaa, tilaa ja mahdollisuuksia kehittyä. Kasvattajien tehtävä on muokata ja rikastuttaa leikkiympäristöä siten, että lapsella on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen tila leikkiä. Leikin tukemisessa on keskeistä kyky vastata tarkoituksenmukaisesti lasten suoriin ja epäsuoriin leikkialoitteisiin. Kasvattajan läsnäolo leikkitilanteissa lisää lasten turvallisuutta ja mahdollistaa leikin ohjaamisen ja konfliktitilanteiden selvittämisen.

Millä käytännön toimilla tuemme lasten omaehtoista leikkiä?

Toteutumisen arviointi:

Miten usein tai säännöllisesti toteutamme ohjattua leikkiä?

Toteutumisen arviointi:

2.5.2 Liikkuminen oppimisen edistäjänä

Liikkuminen on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen sekä hyvinvoinnin yksi edellytys. Liikunnan kautta lapsi tutustuu luontaisesti ympäristöönsä ja toisiin ihmisiin. Liikunnan avulla kehittyvät fyysisten ominaisuuksien lisäksi lapsen hermostolliset prosessit, joilla on yhteys kaikkiin lapsen oppimisvalmiuksiin. Monipuolinen, tavoitteellinen ja suunnitelmallinen liikuntakasvatus on lapsen kannalta mielekkäin tapa edesauttaa oppimista.

Liikunta on lapselle luontainen tapa oppia uusia asioita ja tutustua ympäristöönsä sekä oppia tulemaan toimeen toisten ihmisten kanssa. Liikunnan kautta lapsi oppii hallitsemaan hyvin omaa kehoaan, ilmaisemaan itseään ja tunteitaan. Kasvattajien ja vanhempien on hyvä yhdessä huolehtia riittävän, päivittäisen ja reippaan liikuttamisen määrän täyttymisestä.

Kasvattajan tehtävänä on luoda liikkumiseen houkutteleva ympäristö, poistaa liikkumista estäviä tekijöitä ja opettaa turvallista liikkumista eri ympäristöissä. Varhaiskasvattajan tehtävä on suunnitella ja toteuttaa kaikkia lapsia aktivoivaa monipuolista liikuntaa. [Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten](#) (2005) mukaisesti lapselle tarjotaan mahdollisuuksia harjoittaa motorisia perustaitoja päivähoitopäivän aikana. Liikuntavälineitä tulee olla lasten saatavilla.

Millä käytännön toimilla varmistamme lasten riittävän liikunnan?

Toteutumisen arviointi:

2.5.3 Lapsi kysyvänä tutkijana

Osallisena ja aktiivisena toimijana oppiminen on lapsesta hauskaa. Lapsen aloite otetaan vakavasti: kysymykseen tai pyyntöön vastataan, idea tai tehtävä toteutetaan tai este toteuttamiselle perustellaan. Olennaista on, että lapsen aloitteeseen reagoidaan. Järjestämällä otollisen ympäristön varhaiskasvattaja arvostaa pientä ihmettelijää. Tutkiminen on osa leikkiä ja arjen toimintaa. Lähiympäristö tehdään yhdessä tutkimalla tutuksi. Varhaiskasvattaja huolehtii turvallisuudesta ja selkeistä rajoista.

Pieni lapsi tutkii kaikilla aisteillaan: haistellen, maistellen, tunnustellen, katsoen ja kuunnellen. Lapsi on utelias ja pohtii asioita. Vanhempien ja kasvattajien suhtautumisella lapsen kysymyksiin ja lasta kiinnostaviin asioihin on suuri merkitys lapsen todelliselle oppimiselle ja lapsen käsitykselle itsestään oppijana.

Varhaiskasvatuksessa olennaista on pyrkiä muuttamaan kasvattajan kysymyksiin pohjautuvaa toimintatapaa lapsen osallisuutta vahvistavaksi. Lapsi kysyy, pohtii ja kokeilee. Lapselle syntyy ideoita, joita hän testaa ja joilla hän leikittelee. Hän miettii, väittelee ja nauraa.

Miten varmistamme lapselle mahdollisuuksia tutkimiseen?

Toteutumisen arviointi:

2.5.4 Lapsi luonnollisesti luovana

Lapsella taiteellinen toiminta on kokonaisvaltaista, leikinomaista, kokeilevaa, luovaa, mielikuvituksellista ja henkilökohtaista. Taiteelliset kokemukset syntyvät muusiin, kuvataiteen, draaman, tanssin ja kirjallisuuden avulla.

Taide on lapselle leikkiä väreillä, muodoilla, äänillä, sanoilla ja liikkeillä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on antaa lapselle mahdollisuuksia kehittyä yksilöllisessä luovuudessaan. Lapsen mielikuvitukselle ja luovuudelle tulee antaa tilaa, aikaa ja rauhaa. Monipuolinen välineistö ja turvallinen ilmapiiri kannustavat lasta kokeilemaan ja ilmaisemaan itseään erilaisin taiteen keinoin.

Taiteellisten kokemusten kautta lapsi oppii havainnoimaan ja hahmottamaan ympäröivää maailmaa suhteessa itseensä. Lapsen tuotosten dokumentointi ja töiden kauniisti esille laittaminen tekevät lapsen työn näkyväksi ja antavat sille kuuluvan arvostuksen.

Mediat, erilaiset sähköiset viestimet, tuottavat monipuolista lasten kulttuuria ja luovat uudenlaista yhteisöllisyyttä. Varhaiskasvattajan merkitys mediakasvatuksessa on opastaa lasta kehittämään medialukutaitoja. Mediakasvatus on mediaympäristön huomioimista, näkemisen ja kuulemisen kriittistä tarkastelua sekä mahdollisesti omien mediaesitysten tuottamista.

Miten toteutamme taide- ja mediakasvatusta?

Toteutumisen arviointi:

2.6 Kasvun ja oppimisen tuki

Pienen lapsen keskeiset toimintaympäristöt ovat koti ja varhaiskasvatus. Lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen on siten merkittävää juuri näissä ympäristöissä. Varhaiskasvatuksessa tuki järjestetään osana lapsen arkea ja päivittäistä varhaiskasvatustoimintaa yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa. Kasvun ja oppimisen tuki ei ole irrallista vaan kiinteä osa varhaiskasvatusta ja myös varhaiskasvatuksessa painotettavaa ennaltaehkäisevää, syrjäytymistä ehkäisevää ja hyvinvointia korostavaa työtä. Tämän luvun lisäksi varhaiskasvatussuunnitelma kokonaisuudessaan sisältää toimintamalleja lapsen ja lapsiryhmän kasvun ja oppimisen tukemiseksi.

2.6.1 Varhaiskasvatuksen pedagogisen tuen periaatteet

Varhaiskasvatuksessa kasvattajan tehtävänä on tukea jokaisen lapsen yksilöllistä kasvua ja oppimista varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä. Lähtökohtana on kasvattajatiimin mahdollisuus säännöllisesti arvioida ja kehittää työtapojaan. Lapsen ja lapsiryhmän tarpeista käsin tarkastelun ja kehittämisen kohteena ovat esimerkiksi oppimisympäristö, kasvatusta ja oppimismenetelmät sekä kuvien käyttö. Kasvun ja oppimisen tuki on ensisijaisesti perusosaamisen vahvistamista. Esi- ja perusopetuksessa tämä kaikille lapsille kuuluva varhaiskasvatusympäristön ja varhaiskasvatuksen työtapojen jatkuvan arvioinnin ja kehittämisen periaate määritellään yleiseksi tueksi. Yleisen tuen toteutumisen arvioinnissa ja kehittämisessä painottuu varhaiskasvatuksen sisäinen yhteistyö kasvattajatiimien, päiväkodin johtajan ja varhaiserityisopettajan kanssa.

Joskus lapsi tarvitsee yksilöllistä tukea yleistä tukea vahvemmin ja pitkäjänteisemmin. Tuen tarve havaitaan kotona, varhaiskasvatuksessa tai muun asiantuntijan arvioissa. Tällöin lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa muodostuu esimerkiksi perusosaamisen vahvistamisesta, yhteistyön tiivistämisestä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen yksilöllisten tavoitteiden huomioimisesta lapsen päivittäisessä arjessa. Esi- ja perusopetuksessa tällainen säännöllisesti lapselle annettava tuki määritellään tehostetuksi tueksi. Lapsen tehostetulle tuelle ja tehostetun tuen asteelle ei ole tarkkaa määritelmää, vaan se perustuu aina monialaiseen keskusteluun ja yhteiseen näkemykseen asiasta. Lapsen tehostetun tuen arvioissa ja suunnittelussa ovat aina keskustelemassa vähintään lapsen huoltaja, varhaiskasvattaja sekä varhaiserityisopettaja.

Kun lapsella on paljon yksilöllisiä tarpeita varhaiskasvatuksessa, vastataan tähän erityisellä tuella. Tällöin yleisten ja tehostettujen tukitoimien lisäksi korostuu lapsen henkilökohtainen ohjaus sekä monialainen yhteistyö. Lapsen erityisen tuen arvioissa ja suunnittelussa hyödynnetään usein psykologisia tai lääketieteellisiä tutkimuksia pedagogisen tuen järjestämisen pohjaksi. Lapsen erityisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan erityisesti oppimisedellytyksien edistäminen sekä lapsen itsetunnon ja oppimisen ilon vahvistaminen.

Miten usein, säännöllisesti ja millä menetelmillä arvioimme varhaiskasvatusympäristöämme?

Toteutumisen arviointi:

Mitkä päivittäiset työtapamme tukevat jokaisen lapsen kasvua ja oppimista?

Toteutumisen arviointi:

Miten vahvistamme ja varmistamme yleisen tuen päivittäisen toteutumisen?

Toteutumisen arviointi:

2.6.2 Pedagogisen tuen suunnittelu, toteutus ja yhteistyö

Kasvun ja oppimisen tuen suunnittelun lähtökohtana on lapseen tutustuminen, huoltajan kuuleminen sekä avoin keskustelu kasvattajatiimissä ja lapsen huoltajien kanssa.

Tuen suunnittelu tarkoittaa kasvatuksellisia ja opetuksellisia toimenpiteitä ja ratkaisuja varhaiskasvatuksessa ja kotona. Arjen selkiyttäminen, vertaisryhmän hyödyntäminen ja hyvä vuorovaikutus luovat raamit lapsen kasvun ja oppimisen tuen toteutukselle. Pienryhmätoiminta ja kaikki arjen luonnolliset tilanteet ovat hyviä oppimistilanteita. Kasvattajatiimin on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota lapsen ja koko yhteisön hyvinvointiin sekä lasten emotionaalisen ja sosiaalisen kehityksen tukemiseen. Kaikkien lasten osallisuus ja osallistuminen oman varhaiskasvatusryhmänsä toimintaan on hyvää syrjäytymistä ehkäisevää työtä.

Varhaiserityisopettaja on alueensa jokaisen varhaiskasvatusryhmän kasvattajatiimin jäsen. Hän käy lapsiryhmässä ja osallistuu kasvattajatiimien kasvatuskeskusteluihin säännöllisesti ja aina tarvittaessa. Yhteisenä työn tavoitteena on lapsen ja lapsiryhmän hyvinvointi sekä kasvun ja oppimisen edistäminen ja tukeminen niin yleisen, tehostetun kuin erityisen tuen vaiheessa.

Kun lapsi tarvitsee tukea kasvuun ja oppimiselleen, varhaiserityisopettaja ja mahdolliset terapeutit osallistuvat lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan yhdessä kasvattajan ja lapsen huoltajien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kuvataan lapsen kasvua ja oppimista kokonaisvaltaisesti, konkretisoidaan tuen tarve ja kirjataan tavoitteita ja keinoja lapsen tukemiseksi. Lapsen huoltajat osallistuvat lapsen kasvun ja oppimisen tukemiseen tavoitteiden mukaisesti heidän perhekulttuuriinsa sopivalla tavalla. Suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti kasvattajatiimissä ja sovitusti huoltajien kanssa. Muuta monialaista yhteistyötä tehdään huoltajien kanssa sovitulla tavalla.

Miten käytännön yhteistyö toteutuu yksikössämme vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön (johtaja, ryhmän henkilökunta, veo) kesken?

Toteutumisen arviointi:

2.7 Kasvatuskumppanuus ja huoltajien osallisuus

Kasvatuskumppanuus on luottamuksen rakentamista yhdessä huoltajien, lapsen ja kasvattajien kanssa. Tämä edellyttää huoltajien ja kasvattajien keskinäistä ymmärrystä, tukemista ja avointa vuoropuhelua. Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana ovat lapsi ja hänen kokemusmaailmansa. Huoltajat opastavat kasvattajia oman lapsensa lapsuuden polulle; heillä on ensisijainen kasvatusoikeus- ja vastuu, he ovat lapsensa asiantuntijoita.

Eskareiden vihkolaatikko, kuva: Eelis 6v.

Kasvatuskumppanuudessa on tärkeää huoltajien ja kasvattajien sitoutuminen toimimaan yhdessä, tasavertaisina ja toisiansa kunnioittaen. Perheiden ja lasten aito kuuleminen, mielipiteiden arvostaminen ja huomioiminen tukevat vuorovaikutuksen onnistumista. Kasvatuskumppanuutta ei ole valmiina olemassa – se täytyy rakentaa yhdessä pienistä palasista tukea antavaksi kokonaisuudeksi.

Kasvatuskumppanuus vaatii jatkuvaa arjen työtä; se on prosessi, asenne ja oleminen tila. Oululaisessa varhaiskasvatuksessa toteutetaan kasvatuskumppanuutta ja huoltajien osallisuutta muun muassa seuraavin arkityön menetelmin:

- Ennen hoitosuhteen alkua perheillä on mahdollisuus tutustumisjaksoon lapselle nimetyn vastuuaikuisen kanssa. Tutustumisjakso on pohja kasvatuskumppanuudelle. Ennen hoidon aloitusta käymme aloituskeskustelun huoltajien kanssa.
- Lapselle on nimetty vastuu aikuinen, joka vastaanottaa lapsen ja perheen päivähoiton alkuvaiheessa, tutustuu heihin sekä tutustuttaa perheen käytännön asioihin. Vastuu aikuinen on lapselle turvallinen aikuinen, joka luo vahvimman vuorovaikutussuhteen lapseen ja perheeseen hoidon alkuvaiheessa. Vastuu aikuinen toimii myös "siltana" ryhmän toisiin aikuisiin ja lapsiin perehdyttäessä uuteen ympäristöön. Lähtökohtana on lapsen perusturvallisuudesta huolehtiminen ja luottamuksellinen kasvatuskumppanuus.

- Jokaisesta lapsesta tehtävässä varhaiskasvatussuunnitelmassa sovimme myös yhteistyökäytännöistä perheen yksilöllisten toiveiden ja tarpeiden mukaisesti.
- Pidämme huoltajat ajan tasalla oman lapsen kehityksestä ja päivähoidon toiminnasta päivittäisten keskustelujen avulla.
- Toimintayksikkökohtaisesti järjestämme vanhempainiltoja ja muita yhteisiä tapahtumia.
- Tiedotamme toiminnastamme kaupungin www-sivujen ja päiväkotien OmaOulu sivujen kautta.
- Henkilöstö saa täydennyskoulutusta kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen/ syventämiseen.
- Yksiköihin voidaan perustaa vanhempaintoimikunta. Vanhempaintoimikunta on vanhempien ja päiväkodin yhteinen yhteistyö- ja keskustelufoorumi, jossa toimitaan varhaiskasvatuksen parhaaksi. Vanhemmilla on myös mahdollisuus omaehtoiseen toimintaan esim. kokoontua päiväkodin tiloissa ilman varhaiskasvatushenkilöstön mukana olemista.
- Vanhempien osallisuutta tuetaan mm. varhaiskasvatuksen säännöllisillä arviointikyselyillä, jotka toimivat osaltaan yhtenä tärkeänä mittarina varhaiskasvatuksen laadun kehittämisessä.

Kumisaappaat ja kettu, kuva: Anniina 7v.

Miten toteutamme kasvatuskumppanuutta?

Toteutumisen arviointi:

2.8 Pienryhmätoiminta

Oululaisen varhaiskasvatuksen toimintatapa on pienryhmissä toimiminen. Pienryhmätoiminnan tavoitteena on lapsen perusturvallisuuden, tunne-elämän ja vuorovaikutustaitojen tukeminen sekä rauhallisen ja positiivisen ilmapiirin luominen kaikkeen lasten toimintaan. Pienryhmätoiminta takaa leikkirauhan, tarjoaa kasvattajalle mahdollisuuden keskittyä lapseen yksilöllisemmin ja siten lisää mahdollisuuksia toiminnan yksilöllistämiseen.

Pienryhmätoiminta perustuu hyvään tiimityöskentelyyn ja tiimin yhteissuunnitteluun, jossa lasten varhaiskasvatussuunnitelmat ovat suunnittelun lähtökohtana. Pienryhmätoimintaa käytetään niin leikissä, liikkumisessa, taiteellisessa kokemisessa, tutkimisessa kuin päivittäisissä arki- ja siirtymätilanteissa esimerkiksi ulkoilussa ja ruokailutilanteissa. Näissä korostuu lämmin ja aktiivinen vuorovaikutus.

Pienryhmätoiminta käytännössä:

- Lapsella on pysyvä oman vastuuikäisen ohjaama kotiryhmä, joka mahdollistaa ryhmän jäsenten turvallisen ja luottamuksellisen vuorovaikutuksen syntymisen. Lapsen ryhmäytyttyä ensin omaan kotiryhmään, on helpompi tustua ja liittyä myös suureen ryhmään.
- Kotiryhmän rinnalla voi toimia erilaisia toiminnan, lapsen kiinnostuksen kohteen tai ikätason mukaisia pienryhmiä.
- Kasvattaja tukee ja ohjaa lasten vuorovaikutusta, havainnoi lapsia ja lasten välistä vuorovaikutusta sekä dokumentoi toimintaa.
- Kasvattaja on lapsen saatavilla ja läsnä. Jokainen lapsi tulee kuulluksi ja kohdatuksi.

Miten toteutamme pienryhmätoimintaa?

Toteutumisen arviointi:

3.1 Oppimiskäsitys

Lapsen maailmankuva rakentuu hänen aikaisempiin kokemuksiin, käsityksiin ja tietoihin. Lapsella on aktiivinen rooli uuden tiedon rakentajana, mikä tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten lasten, kasvatusyhteisön aikuisten ja ympäristön kanssa. Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteen eri alueisiin liittyvä itseilmaisu ovat lapsen maailmassa ominaisia tapoja ajatella ja toimia. Luottamuksellisessa ja positiivisessa ilmapiirissä toimiessaan lapsi kokee oppimisen iloa.

Varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys perustuu sosiokonstruktivistiseen ja yhteistoiminnalliseen oppimiskäsitykseen. Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys tarkoittaa sosiaalisuuden, vuorovaikutuksellisuuden ja yhteistoiminnallisuuden painottumista oppimisessa. Yhteistoiminnallinen oppiminen on työtapaa, jossa pienryhmissä toimimalla pyritään yhteiseen päämäärään. Työtapaa kehittää lasten yhteistyötä, sosiaalisia-, vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitoja.

Lapsen kasvun ja oppimisen kannalta on tärkeää huomioida lapsen sen hetkinen ja tuleva herkkyyskausi. Herkkyyskausien aikana lapsi osoittaa mielenkiintoa uusia asioita kohtaan ja oppiminen on mielekästä. Sensitiivinen kasvattaja havaitsee lapsen herkkyyskaudet, kannustaa lasta kehityksen ja ikätason mukaiseen toimintaan sekä tukee lapsen itsetuntoa. Kokemuksellinen, toiminnallinen ja tutkiva oppiminen sekä mahdollisuus tarkastella asioita leikin kautta ovat varhaiskasvatuksen keskeisiä toimintatapoja.

Miten sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys näkyy konkreettisesti työtavassamme?

Toteutumisen arviointi:

Kynätaivas, kuva: Joni 7v.

3.2 Varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristö käsittää fyysisen lähiympäristön, psyykkisen ilmapiirin sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen. Varhaiskasvattajalla on vastuu ja velvollisuus edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista kaikissa ympäristöissä ja tilanteissa, joissa lapsen kanssa toimitaan hoitopäivän aikana.

Kuu ja planeettoja, kuva: Riku 6 v.

Kasvattajayhteisön tehtävänä on suunnitella ja luoda varhaiskasvatusympäristö, jossa lapsen on mahdollista ennakoida tilanteita, tapahtumia ja aikuisten odotuksia. Varhaiskasvatusympäristössä pysyvät, toistuvat ja ennakoitavat asiat lisäävät lapsen turvallisuuden ja hallinnan tunnetta.

Hyvän varhaiskasvatusympäristön tunnusmerkkejä ovat muuntuvuus, jatkuva havainnointi ja arviointi. Lasten osallisuus ympäristön suunnittelussa, lapselle ominaisten toimintatapojen toteutuminen, pienryhmätoiminnan mahdollistuminen sekä esteettisyys ja viihtyvyys ovat edellytyksiä hyvälle kasvu- ja oppimisympäristölle. Varhaiskasvatusympäristössä kasvattajayhteisön erityisen tärkeä tehtävä on suunnittelun ja kasvattajien toiminnan avulla vähentää kiireen, rauhattomuuden ja melun tunnetta. Lapsella ajatusten, kokemusten ja taitojen syntyminen vaatii aikaa ja rauhaa. Kiireetön ja rauhallinen ilmapiiri edistää koko varhaiskasvatusyhteisön hyvinvointia. Ympäristön turvallisuus on kaiken perusta.

Oulussa on laadittu varhaiskasvatuksen käyttöön turvallisuusohjeisto, joka on jokaisessa päiväkodissa. Päiväkodeissa kansioita päivitetään tarpeen mukaan vuosittain. Jokaiseen päiväkotiin on laadittu palo- ja pelastussuunnitelma. Myös perhepäivähoitoon on laadittu oma ohjeisto. Varhaiskasvattajien on kaikissa tilanteissa huomioitava turvallisuusnäkökulmat. Ympäristöllä voidaan vaikuttaa kannustavasti lapsen omatoimisuuteen.

Miten usein, säännöllisesti ja millä menetelmin arvioimme fyysistä, psykistä ja sosiaalista varhaiskasvatusympäristöämme?

Toteutumisen arviointi:

HYVÄSSÄ FYYSISESSÄ YMPÄRISTÖSSÄ

- Lapselle ominaiset tavat toimia toteutuvat.
- Lapsen mielenkiinto, uteliaisuus ja innostus kokeilemiseen ja oppimiseen herää.
- Leikki ja muu toiminta voidaan eriyttää pienempiin ryhmiin. Lapsella on tilaa leikkiin ja rauhoittumiseen.
- Lasten leikin kehitysvaiheet on otettu huomioon leikkiympäristössä.
- Lapsen osallisuus sekä suunnitteluun että arviointiin mahdollistuu.
- Sisä- ja ulkotilojen välineistö on rikas, monipuolinen ja lasta leikkimään ja tutkimiseen houkutteleva ja innostava.
- Välineistö on lasten käytössä.
- Hyödynnetään lähiympäristöä, luontoa ja vuodenaikojen vaihtelua.

HYVÄSSÄ PSYKKISESSÄ YMPÄRISTÖSSÄ

- Lapsille puhutaan myönteiseen äänensävyyn ja otetaan katsekontakti.
- Kuunnellaan ja tunnustetaan lapsen huolenaiheita ja vastataan niihin lämpimästi.
- Lasten erilaisuus tunnustetaan, otetaan huomioon ja hyväksytään.
- Lapsille osoitetaan lämpöä ja kiintymystä.
- Lapset saavat lohtua ja pääsevät syliin sitä tarvittaessa.
- Lasten mielipiteitä, kysymyksiä ja toimintaaloitteita kuunnellaan ja niihin vastataan.
- Lasten itsetuntoa tuetaan kehumalla, rohkaisemalla ja tarjoamalla onnistumisen mahdollisuuksia.
- Kasvattajat arvostavat arjen kaikkia tilanteita lasten oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta tärkeinä tilanteina ja toimivat niissä lasten oppimista ja hyvinvointia edistään.

HYVÄSSÄ SOSIAALISESSA YMPÄRISTÖSSÄ

- Kasvattajien keskinäinen vuorovaikutus on hyväksyvää, positiivista ja toimii mallina lapsille.
- Kasvattajat edistävät hyvän ilmapiirin syntymistä ja luovat lapsille mahdollisuuden kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta.
- Kasvattajat vaalivat lasten ystävyssuhteiden rakentumista ja jatkuvuutta.
- Lasten keskinäisiä sosiaalisia suhteita tuetaan.
- Henkilöstön ja vanhempien vuorovaikutus on arvostavaa ja avointa ja vanhemmat nähdään tärkeänä osana sosiaalista yhteisöä.
- Erilaisia mielipiteitä kuunnellaan ja kunnioitetaan ja niistä keskustellaan rakentavasti.

Lähde: Ediva - Varhaiskasvatusympäristön arviointi

3.2.1 Suojaaminen kiusaamiselta

Turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin luominen on varhaiskasvatuksen henkilökunnan tehtävä. Hyvän yhteishengen ylläpitäminen ja keskinäinen tuki muodostavat kasvatusilmapiiristä sellaisen, että kiusaamisesta on helppo kertoa ja siihen voidaan puuttua. Lapsiryhmässä kiusaamista ehkäistään satujen, kertomusten, keskusteluiden, yhteisten leikkien ja pienryhmätoiminnan kautta. Tasavertaisuuden, yhteistoiminnallisuuden ja osallisuuden periaatteet ovat tärkeitä kaikissa lapsiryhmän toiminnoissa.

Kiusaamisen ehkäiseminen on koko henkilökunnan tehtävä, minkäänlaista kiusaamista ei tule hyväksyä. Varhaiskasvattajien on oltava herkkävaistoisia ja tarkkaavaisia, lapsen vihjeet ja kertomukset kiusaamisesta on otettava vakavasti. Myös lasten vanhemmilta tulee kysyä kiusaamiskokemuksista kasvatuskeskustelujen yhteydessä. Jokaisessa yksiköissä laaditaan toimintamalli kiusaamiselta suojaamiseksi.

Yksikkömme toimintamalli kiusaamiselta suojaamiseksi:

Mikä on yksikkömme yhteinen näkemys kiusaamisesta? Mikä on kiusaamista ehkäisevän työn tavoitteena?

Mitkä ovat yksikkömme omat kiusaamisen ehkäisemisen keinot ja menetelmät?

Miten toimimme kiusaamistapauksissa? Miten perehdytämme (henkilökunta, vanhemmat) ja tiedotamme suunnitelmasta?

Toteutumisen arviointi:

3.2.2 Turvallisuuskasvatus

Turvallisuuskasvatuksella pyrimme vahvistamaan lapsen itsearvostusta ja itseluottamusta. Turvallisuuskasvatus edistää lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja hyviä kaverisuhteita. Se lisää lasten valmiuksia suojella itseään turvallisuutta uhkaavissa ja hämmentävissä kiusaamisen, alistamisen, väkivallan ja ahdistelun tilanteissa. Turvallisuuskasvatus ohjaa lapsia kertomaan huolistaan luotettavalle aikuiselle. Turvallisuuskasvatuksen sisällöt tulee tuoda lapsille myönteisessä valossa lapsen ikä- ja kehitystaso huomioiden.

Toteutamme turvallisuuskasvatusta monin eri tavoin osana lasten arkista varhaiskasvatustoimintaa:

- Vaaranpaikkojen havainnointi eri ympäristöissä
- Turvallinen liikkuminen liikenteessä
- Toisten auttaminen ja iän mukaiset ensiaputaidot
- Toimiminen hätätilanteessa (avun kutsuminen ja hätänumeroon soittaminen)
- Leikit, sadut, laulut, lorut

3.3 Ehyt kasvun ja opin polku

Ensimmäinen kontakti perheeseen ja lapseen luovat pohjan lapsen ehyelle varhaiskasvatuspolulle ja elinikäiselle oppimiselle. Tällöin luodaan yhteinen näkemys lapsen kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen.

Ennen varhaiskasvatuksen alkua perheillä on mahdollisuus tutustumisjaksoon päivähoitopaikassa. Tutustumisjakso on pohja kasvatuskumppanuudelle. Tutustuminen alkaa vastuuikäisen yhteydenotosta huoltajaan ja aloituskeskustelun sopimisesta. Tutustumisjakso kestää 1 -2 viikkoa. Sen aikana tutustutaan päivähoitopaikkaan.

Lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen aloitetaan kuuden viikon kuluessa hoidon aloittamisesta yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsen vasussa kuvataan lapsen vahvuuksia ja hänen persoonansa ainutlaatuisuutta. Lasten vasut asettavat tavoitteet varhaiskasvattajien työlle.

Varhaiskasvatuspalvelut muodostavat ehjän kasvun ja opin polun. Varhaiskasvatussuunnitelma seuraa lapsen mukana hänen vaihtaessaan ryhmää, päivähoitopaikkaa, lapsen siirtyessä esiopetukseen tai hänen muuttaessaan toiselle paikkakunnalle. Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma on perusta, jolle rakentuvat esiopetussuunnitelma sekä perusopetuksen oppimissuunnitelma.

Lapsen aloittaessa avoimessa varhaiskasvatuksessa ryhmän työntekijä sopii aloituskeskustelun ajankohdasta ennen kerhotoiminnan aloittamista. Aloituskeskustelun tavoitteena on sopia yhteisesti kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä tukevat toimintamallit. Aloituskeskustelu on pohjana avoimen toiminnan ryhmävasulle. Kerhosta päiväkotiryhmään siirtyvälle lapselle järjestämme mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia vierailla tulevassa ryhmässä.

Yhteistyötä tarvitaan monilla eri tasoilla: yksikön henkilöstön välillä, yksikön ja huoltajien välillä, eri yksiköiden välillä sekä alueellista ja kaupungin tason yhteistyötä eheän kasvun ja opin polun takaamiseksi. Jokainen toimija on velvoitettu tekemään yhteistyötä lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Miten varmistamme, että lapsen ehyt kasvun ja opin polku toteutuu?

Toteutumisen arviointi:

4. Oululaisen varhaiskasvatuksen painopistealueet

Varhaiskasvatuksen sisällöllisiä painopistealueita ovat kestävä kehitys, kulttuuri, liikunta sekä lasten osallisuus. Varhaiskasvatuksen yksikkö [Alakööki](#) tukee ja kehittää oululaisen varhaiskasvatuksen kestävä kehityksen kasvatusta ja kulttuurikasvatusta. Ohjelmaa on päiväkodeissa, luonnossa ja kulttuurilaitoksissa.

4.1 Kestävä kehitys

"Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. " (Ympäristökasvatuksen käsitteiden määritelmäluonnos 2008, s.10)

Oulun kaupungin kestävä kehityksen politiikka edellyttää hallintokunnilta omia kestävä kehityksen toimintaohjelmia. Varhaiskasvatuksella on oma [Päivähoidon kestävä kehityksen toimintaohjelma](#) (2006).

Kestävän kehityksen ulottuvuudet ovat ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Kun kasvatuksen ja opetuksen arvopohja painottuu kestävän kehityksen periaatteille, voidaan puhua kestävän kehityksen kasvatuksesta. Se on vastuun antamista ja vastuun kantamista.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen luontosuhteen muodostumista. Varhaiskasvatus tarjoaa luontoelämyksiä, arkipäivän ympäristöystävällistä toimintaa, yhdessä tekemistä, havainnointia, tutkimista, satua ja seikkailua sekä oivaltamisen riemua.

Lapsena ja nuorena luotu hyvä luontosuhde on perustana yksilön myöhemmälle kestäväälle elämäntavalle. Hyvät tavat ja muiden ihmisten ottaminen huomioon liittyvät sosiaaliseen kestävyyteen olennaisesti. Kansainvälisyys ja oman kulttuuriperinteen vaaliminen ovat osa kulttuurista kestävää kehitystä.

Yksiköissä laaditaan vuosittain yksikkökohtaiset kestävän kehityksen toimintaohjelmat. Toimintaohjelman laatimisessa voi käyttää tukena em. julkaisua ja [Keke päiväkodissa – Kestävän kehityksen opasta](#). Vihreä lippu – ohjelmaan osallistuvat yksiköt tekevät ohjelman mukaisen toimintaohjelman.

Tavoitteena on, että jokaisella päiväkodilla on kestävän kehityksen työryhmä, johon kuuluu yksi työntekijä jokaisesta lapsiryhmästä. Lisäksi tavoitteena on, että päiväkodissa toimii lapsista ja aikuisista koostuva ryhmä, jossa he toimivat yhteisvastuullisesti. Näin lapset pääsevät suunnittelemaan, vaikuttamaan ja arvioimaan oman päiväkodin kestävän kehityksen toimintaa.

Käytännön toimenpiteemme lasten luontosuhteen muodostumiseen?

Toteutumisen arviointi:

Varhaiskasvatuksen kestävän kehityksen Reppu-työryhmä

- toimii varhaiskasvatuksessa kestävän kehityksen kasvatuksen tukijana, asiantuntijana, kehittäjänä ja keskustelun ylläpitäjänä
- suunnittelee ja päivittää oululaista varhaiskasvatuksen kolmen vuoden jaksossa etenevää keke- toimintarunkoa
- suunnittelee keke-koulutuksia henkilöstölle
- valmistelee asiantuntijana vuosittaisen päivähoidon kestävän kehityksen kasvatuksen toimintasuunnitelman ja tarvittavat resurssit sekä esittelee sen johtoryhmälle hyväksyttäväksi

Jokaisella päiväkodilla tulee olla kestävän kehityksen yhdyshenkilö, joka

- ylläpitää ja edistää yksikön kestävän kehityksen kasvatusta ja toimintaa
- huolehtii vuosittain yksikkökohtaisen kestävän kehityksen toimintaohjelman laatimisesta yhdessä muun henkilökunnan kanssa
- välittää Alaköön kuukausitiedotteet muulle henkilöstölle sekä henkilökunnan toiveita ja ajatuksia reppulaisille

Päivähoitoyksiköitä kannustetaan mukaan [Vihreä lippu -ohjelmaan](#). Se on päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten kestävän kehityksen ohjelma. Ohjelmassa yhdistyvät ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävän kehityksen kasvatusta ja lasten ja nuorten osallisuus. Alakööri toimi Suomen ympäristökasvatusseuran Vihreä lippu-toiminnan alueellisena edistäjänä.

Mitkä ovat yksikköemme suunnitelmat/toimenpiteet Vihreä Lippu – sertifikaatin tavoittelemiseen?

Toteutumisen arviointi:

4.2 Kulttuuri

Kulttuurin merkitys lapsen identiteetin vahvistumisen, osallisuuden, yhteisöllisyyden, arjen toimintojen, ilon ja ympäristöjen edistäjänä on tärkeä. Taide ja kulttuuri ovat keinoja, välineitä ja siltoja hyvinvoinnin edistämiseen. Kulttuuri tarkoittaa asioita, joita ihmiset ja kansat ovat oppineet tekemään ja kunnioittamaan, oppineet uskomaan ja nauttimaan historian aikana. Ihminen oppii kulttuurinsa sisäistämällä kielen ja hahmottamalla paikkansa yhteisössä.

Varhaiskasvatusyksikkö on paikka jossa kasvattajat, vanhemmat ja lapset kohtaavat ja jossa suhteet ympäröivään maailmaan ovat luomassa lapsen kulttuurista ja paikallista identiteettiä.

Lastenkulttuurilla tarkoitetaan sekä lasten tekemää että lapsille tehtyä taidetta, lasten omaa kulttuuria kuten leikkejä, pelejä, rallatuksia, kerrontaa ja lapsille suunnattua kulttuuritarjontaa. Lapsella tulee olla mahdollisuus toimia monipuolisesti taiteen eri alueilla. Laajemmin käsitettynä lastenkulttuurilla voidaan tarkoittaa lapsen koko elämäntilanteeseen liittyvää kulttuuria mukaan lukien kaikki lasten elämään vaikuttavat yhteiskuntaelämän osa-alueet mm. perhe, varhaiskasvatus, koulu, harrastukset, tavat, perinteet, rutiinit.

Oululaisella varhaiskasvatuksella on oma kulttuurinen linjaus. Linjauksessa on huomioitu kulttuurin kolme eri tasoa varhaiskasvatuksen arjessa: kulttuurin arkita-so, kulttuuriset sovellukset ja puhtaaksiviljelty kulttuuri. Kulttuurisen linjauksen mukaisesti yksiköt tekevät tavoitteellisen yksikkökohtaisen kulttuurikasvatussuunnitelman osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa. Sen pohjalta laaditaan ryhmä- ja/tai ikäkausikohtainen vuosittainen toimintasuunnitelma. Näin luodaan perusta oululais-ten lasten tasavertaiselle mahdollisuudelle saada osallistua ja tutustua monipuoli-sesti kulttuuriin sekä saada myönteinen ja elämyksellinen kokemus kulttuurista varhaiskasvatuksessa, lähiympäristössä ja kulttuurilaitoksissa.

Varhaiskasvatuksessa tullaan toteuttamaan Oulun kaupungin kulttuuripolkua. Päi-väkodeilla on mahdollisuus hakea syksyisin itselleen kulttuurikummiouululaisista kulttuurilaitoksista. Kummeina toimivat eri kulttuurilaitosten työntekijät. Toiminnan tavoitteena on tuoda tervehdys kulttuurilaitoksesta päiväkotiin ja tarjota lapsille mahdollisuus tutustua kulttuurikummin toimipaikkaan ja toimintaan.

Kulttuurikasvatuksen Kulttuurikapsäkki-työryhmä

- kehittää, tukee ja kannustaa varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatusta
- ideoi taide- ja kulttuurikoulutuksia varhaiskasvatushenkilöstölle
- suunnittelee ja tiedottaa vuosittain varhaiskasvatuksen kulttuuriteemavuoden
- valmistelee asiantuntijana vuosittaisen varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelman ja tarvittavat resurssit sekä esittelee sen johtoryhmälle hyväksyttäväksi

Jokaisella päiväkodilla tulee olla kulttuurivastaava, joka

- tukee, kannustaa ja motivoi henkilökuntaa kulttuurikasvatuksen toteuttamisessa ja kehittämisessä
- seuraa oululaista kulttuuritarjontaa
- osallistuu Kulttuurikapsäkin, kulttuurilaitosten ja kulttuuritiimin järjestämiin tiedotustilaisuuksiin, koulutuksiin ja välittää tietoa omassa yksikössään
- laatii yhdessä muun henkilökunnan kanssa kulttuurikasvatuksen johdonmu-kaisen suunnitelman omalle yksikölleen ja seuraa sen toteutumista
- välittää päiväkodin henkilökunnan toiveita ja ajatuksia kulttuurikapsäkiläisil-le sekä kulttuurilaitoksille

Kulttuurikasvatussuunnitelmamme (aikataulu, vastuut, arviointi):

Toteutumisen arviointi:

4.3 Liikunta

Oulu on monipuolinen terveystaika kaupunki, jossa liikunnallisen ja terveyttä edistävän elämäntavan vahvistamiseen panostetaan eri-ikäisten osalla. Liikunta ja erityisesti lasten liikuttaminen on ollut Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen toiminnassa mukana 1990-luvulta lähtien. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat Pohjois-Pohjanmaan Liikunta, Nuori Suomi sekä Oulun kaupungin liikuntapalvelut.

Lasten liikuttamiseen on haettu uusia ulottuvuuksia erilaisten liikuntakoulutusten avulla. Erityisesti perhepäivähoitoon on koottu yhteinen suunnitelma lasten liikuttamisen toteuttamisesta. Tällä pyritään takaamaan kaikkien perhepäivähoitajien tasapuolinen mahdollisuus toteuttaa liikuntakasvatusta omassa hoitoympäristössään.

Oulun kaupungin varhaiskasvatus pyrkii vahvistamaan edelleen liikunnan asemaa osana kaupungin varhaiskasvatustyötä [Liikkuva varhaiskasvatus- hankkeen](#) kautta. Liikkuva varhaiskasvatus on 3-vuotinen lasten liikunnan kehittämishanke, jonka päätehtävänä on lapsen päivähoitopäivän liikunnallistaminen. Hankkeen tavoitteena on lapsen yksilöllisen motorisen kehityksen tukeminen liikunnan avulla, perheiden yhteisten liikuntamahdollisuuksien luominen, henkilöstön liikuntamyönteisen asen

teen vahvistaminen ja osaamisen tukeminen sekä liikunnan yhteistyörakenteiden vahvistaminen.

Oulun kaupungin päiväkodeissa on nimetty liikuntavastaava, joka

- toimii aktiivisesti lasten liikkumisen edistäjänä toimintayksikössään
- jonka avulla lasten liikkumiseen hoitopäivän aikana kiinnitetään huomiota
- toimii yhdyshenkilönä toisiin liikuntavastaaviin ja hallintoon liikkumiseen liittyvissä asioissa
- huolehtii vuosittaisen liikkumissuunnitelman toteutumisesta omassa toimintayksikössään ja kannustaa jokaisen tiimin tekemään oman liikunnan toimintasuunnitelman vuosittain
- on mahdollisen työyksikön liikuntatyöryhmän koordinoija ja yhdyshenkilö
- huolehtii päiväkodin liikuntavälineistä niiden kunnosta ja säilytyksestä sekä miettii yhdessä muiden työntekijöiden ja johtajan kanssa liikuntavälineiden hankkimisen ja uusimisen.

Jokaisella päiväkodilla tulee olla varhaiskasvatuksen suunnitelmaan sisältyvä liikuntasuunnitelma, joka sisältää linjauksen päiväkodin liikuntatavoitteista sekä liikunnan vuosikellon. Vuosikellossa huomioidaan lapsen motoristen perustaitojen tasapuolinen harjoittaminen, liikunnan lisääntyminen arjessa sekä neljä vuodenaikamme. Jokaisessa päiväkodissa tulee olla lasten liikunnan perusvälineistö.

Liikuntakasvatussuunnitelmamme (aikataulu, vastuut, arviointi):

Toteutumisen arviointi:

4.4 Lapsen osallisuus

Osallisuus on lapsilähtöinen, yhteisöllinen toimintatapa (kts. [Osallisuuden voima-projekti](#)). Lapsi omien kykyjensä mukaan osallistuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa toiminnan ideoimiseen, suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lasta kuullaan ja hänen vaikutusmahdollisuuksiaan tuetaan ja hän on omalta osaltaan mukana luomassa toimintakäytäntöjä ja oppimisen polkuja. Osallisuus ilmenee arkiaskareina, ideoiden kehittelynä tai projekteina – tärkeää on osallisuuden kulttuuri, jossa lapsi ja aikuinen toimivat yhdessä. Aikuisella on aina vastuu toiminnan tavoitteellisuudesta ja oikea-aikaisuudesta.

Osallisuus on muutakin kuin aktiivista tekemistä. Lapsella pitää olla mahdollisuus osallistua, mutta samalla pitää olla oikeus myös olla osallistumatta. Tärkeintä on osallisuuden kulttuuri, missä aikuinen pysähtyy aidosti kuuntelemaan lasta ja näkee lapsen ajatukset arvokkaina. Lapselle luodaan ryhmään kuulumisen tunne. Vastuu-aikuinen ja pienryhmätoiminta tukevat lapsen osallisuutta varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvattajan tehtävänä on suunnata lapsen mielenkiinto kulloinkin kehityksen kannalta tärkeisiin asioihin. Varhaiskasvattajan tehtävänä on rakentaa ympäristö sellaiseksi, että se tukee erilaisten toimintatapojen toteutumista. Lapsen minäkuva ja käsitys itsestään ja muista kehittyy monipuolisten toimintatapojen myötä. Varhaiskasvattajan positiivisella kannustuksella lapsen itseluottamus vahvistuu.

Mitkä ovat ne pedagogiset valinnat ja toimintamuodot, joilla mahdollistamme lasten osallisuutta?

Toteutumisen arviointi:

4.4.1 Yrittäjyyskasvatus varhaiskasvatuksessa

Yrittäjyyskasvatus varhaiskasvatuksessa on lapsen itsetunnon vahvistamista, ohjaamista omatoimisuuteen, osallisuuteen ja vastuullisuuteen. Rohkaisemme lapsia luottamaan omiin kykyihinsä arkipäivän tilanteissa sekä vahvistamme uskallusta ratkaista asioita ja tilanteita. Leikin luomat mahdollisuudet erilaisten roolien harjoitteluun ovat lähes rajattomat.

Varhaiskasvattajien tehtävä on luoda positiivinen, vuorovaikutteinen ja kannustava ilmapiiri, jossa voi turvallisesti myös erehtyä ja pienetkin onnistumiset nähdään tärkeinä itsetuntoa vahvistavina asioina. Ryhmässä toisten kanssa toimiminen opettaa vuorovaikutustaitoja, erilaisuuden hyväksymistä sekä vastuun ottamista.

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa lapsissa sellaisia tietoja, taitoja ja asenteita, joita tarvitaan elämässä. Sivistys- ja kulttuuripalveluissa yrittäjyyskasvatus, sisäiseen yrittäjyyteen kannustaminen, nähdään tärkeänä aina varhaiskasvatuksesta lukioon asti. Lapsen aidon kohtaamisen, vuorovaikutuksen vahvistamisen, osallistamisen, kannustamisen ja positiivisen palautteen avulla voimme varhaiskasvatuksessa synnyttää sisäistä yrittäjyyttä.

Mitä työmuotoja/toimintamalleja yksikössämme käytetään lasten sisäisen yrittäjyyden tukemiseksi?

Toteutumisen arviointi:

5. Varhaiskasvatuksen sisällölliset orientaatiot

Varhaiskasvatuksen toteuttaminen tapahtuu sisällöllisten orientaatioiden kautta.

Varhaiskasvatuksessa tiedonalat ovat vielä orientaatioita, joiden avulla lapsi saa näkökulmia itseään kiinnostaviin ulkomaailman ilmiöihin. Sisällölliset orientaatiot ovat pohjana esiopetuksen sisältöalueisiin ja ne puolestaan luovat jatkumon perusopetuksen myöhempään oppiainejakoiseen työskentelyyn. Varhaiskasvatuksessa työskennellään kuten esi- ja alkuopetuksessakin eheytetyn kokonaisopetuksen menetelmin.

Lapsen oppimistapahtumassa keskeisessä asemassa on leikki, jonka avulla sisällölliset orientaatiot tulevat tutuiksi. Kaikki orientaatiot ovat läsnä varhaiskasvatuspäivän arjessa ja näkyvät suunnittelussa ja toteuttamisessa. Sisällölliset orientaatiot kuvaamme yksikkökohtaisissa toimintasuunnitelmissa tarkemmin.

Miten varmistamme, että eheytetty opetus suunnitellaan lapsilähtöisesti?

Toteutumisen arviointi:

5.1 Matemaattinen orientaatio

Matemaattinen orientaatio sisältää vertaamista, luokittelua, päättelystä sekä laskeamista. Matemaattiset orientaatiot tulevat läpikäydyksi arkipäivän tilanteissa leikinomaisesti lapsille tuttuja ja heitä kiinnostavien, materiaalien, esineiden ja välineiden avulla. Matematiikkaa on kaikkialla. Kasvattaja voi herättää lasten matemaattisia ajattelutaitoja ja kiinnostusta pohtimalla ja keskustelemalla.

- MÄÄRÄ (montako, enemmän, vähemmän, yhtä monta, vähän, paljon)
- AIKA (eilen, tänään, huomenna)
- KOKO (iso, pieni, korkea, matala)
- MUOTOJA (ympyrä, neliö, kolmio)
- EROAVAISUUKSIA (samanlainen, erilainen)
- SIJAINTI (edessä, takana, vieressä, oikea, vasen, alla, päällä)
- JÄRJESTYS (ensimmäinen, toinen)
- RAKENTELU, KAUPPALEIKIT, LIIKUNTALEIKIT
- ARKIELÄMÄN TILANTEET: PUKEMINEN, RUOKAILU

5.2 Luonnontieteellinen orientaatio

Pohjoisen Suomen luonto ja Oulun ympäristö on ainutlaatuista. Oulussa on paljon rakennettua ympäristöä, josta löytyy myös luonnontilaista metsää ja puistoalueita. Luonnontieteellinen orientaatio sisältää ympäristökasvatusta ja kestävän kehityksen periaatteita lapsille sopivassa muodossa. Lapset tutustuvat elollisen luonnon ilmiöihin havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Luonnontieteelliset kokeilut antavat lapselle tilaisuuden harjoitella syy-seuraus-suhteiden ymmärtämistä. Luonnontieteessä huomioidaan eri vuodenaikojen vaihtelut.

Kasvattaja ohjaa lasta kunnioittamaan ja suojelemaan luontoa ja ympäristöä. Lapsen kanssa voi tehdä havaintoja ja ihmetellä luonnossa tapahtuvia muutoksia, tutkia ja tutustua omaan lähiympäristöön.

- PAIKALLINEN LUONTO JA LÄHIYMPÄRISTÖ
- LUONNON KUNNIOITTAMINEN
- KIERRÄTYS
- VUODENAJAT JA NIIDEN ILMIÖT
- SÄÄN VAIHTELUT
- KASVIT, ELÄIMET JA IHMISET
- RETKET METSÄÄN JA LUONTOON

5.3 Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Varhaiskasvatuksessa perehtymällä menneeseen kasvatetaan juuret tulevaisuuteen. Historiallis-yhteiskunnallisen orientaation tehtävänä on rakentaa kuva menneisyydestä siitä kertovien esineiden ja dokumenttien avulla. Tutustutaan lähiympäristön ja kotiseudun historiallisiin kohteisiin, jotka näin saavat aikaulottuvuuden ja uusia merkityksiä. Leikkihistoriaan tutustutaan perinneleikkien avulla. Vierailemalla museoissa siirrämme kulttuuriperintöä lapsille (esim. Pohjois-Pohjanmaan museo, Turkansaaren ulkomuseo ja Merimiehenkotimuseo).

- PAIKALLINEN KULTTUURI (mm. Kiiminkijoki, Virpiniemi, Koitelinkoski, lentokenttä, Varjakan saari, Oulun tori, Ainolan puisto, Kierikkikeskus)
- MENNEISYYS JA NYKYPÄIVÄ
- TAVAT JA PERINTEET
- RETKET KAUPPAAN, TORILLE, POSTIIN

5.4 Esteettinen orientaatio

Esteettinen orientaatio avautuu havaitsemisen, kuulemisen, tuntemisen ja luomisen sekä kuvittelun ja intuition kautta. Tähän lapsi tarvitsee aikuisen läsnäoloa ja apua. Lapsi tarvitsee omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia esteettisen kauneuden havaitsemiseksi. Lapsi oppii arvostamaan ympärillään olevaa kauneutta kasvaen näin ihmisenä.

- JUHLAT
- NÄYTELMÄT
- KIRJAT
- PIIRTÄMINEN, MAALAAMINEN
- MUOTOILU
- TANSSI
- MUSIIKKI
- LASTEN OMAT ESITYKSET

5.5 Eettinen orientaatio

Eettinen orientaatio keskittyy tarkastelemaan arvoihin ja normeihin liittyviä kysymyksiä. Varhaiskasvattaja ohjaa lasta pohtimaan kysymyksiä oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta, totuudesta ja valheesta, oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja toisen ihmisen kunnioittamista unohtamatta. Näitä asioita tarkastellaan lapsen arkielämän tilanteiden ja tapahtumien kautta.

- REHELLISYYS JA OIKEUDENMUKAISUUS
- ERILAISUUDEN HYVÄKSYMINEN JA KUNNIOITTAMINEN
- SUVAITSEVAISUUS JA TASA-ARVO
- ANTEEKSIANTAMINEN JA -PYYTÄMINEN
- TOISTEN HUOMIOON OTTAMINEN, AUTTAMINEN JA KUUNTELEMINEN
- KAUNIIT RUOKAILUTAVAT
- TERVEHTIMINEN
- TAVAROISTA HUOLEHTIMINEN
- TUNNETAITOJEN HARJOITTELEMINEN

Miten varmistamme sen, että perheiden toiveet tulevat kuulluiksi, oikein ymmärretyiksi ja huomioiduksi toiminnassa?

Toteutumisen arviointi:

5.6 Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Uskonnolliskatsomuksellisen orientaation tärkein lähtökohta on luottamuksellinen ja hyvä yhteistyö lapsen vanhempien kanssa. Yhteistyö perustuu kodin vakaumuksen ja arvojen kunnioittamiseen. Lapselle annetaan mahdollisuus hiljentymiseen. Lasta askarruttavia kysymyksiä pohditaan ja ihmetellään yhdessä.

- JUHLAPYHIEN HUOMIOIMINEN
- LAPSEN JA PERHEEN USKONNOLLISEN VAKAUMUKSEN KUNNIOITTAMINEN
- LASTEN USKONNOLLISTEN KYSYMYSTEN POHTIMINEN JA IHMETTELY
- LASTEN HENGELLINEN MUSIIKKI

Miten varmistamme sen, että perheiden toiveet tulevat kuulluiksi, oikein ymmärretyiksi ja huomioiduksi toiminnassa?

Toteutumisen arviointi:

Miten varmistamme sen, että kaikki orientaatiot tulevat huomioiduksi arjessa?

Toteutumisen arviointi:

6. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset sekä monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa

Oulu kansainvälistyy ja varhaiskasvatuksessa on vuosittain satoja lapsia useista eri kieli- ja kulttuuriryhmistä. Lasten päivähoidosta annetun lain 2 a §:ssä tarkoitettuihin kasvatustavoitteisiin kuuluu suomen- tai ruotsinkielisten, saamelaiden, romanien ja eri maahanmuuttajaryhmien lasten oman kielen ja kulttuurin tukeminen oppimisympäristön ja opetustoiminnan suunnittelun avulla. Kunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa voidaan antaa lapsen äidinkielenä olevalla suomen-, ruotsin- tai saamenkielellä.

6.1 Ruotsinkielinen varhaiskasvatus

Ruotsinkielistä päivähoitoa tarjotaan päivähoitolakiin ja asetukseen perustuen Oulussa yksityisessä ruotsinkielisessä päiväkodissa. Tämän lisäksi ruotsinkielistä päivähoitoa on tarjottu myös kunnallisessa Allinpuiston päiväkodissa 0-5-vuotiaille lapsille. Allinpuiston päiväkodin ryhmässä on lapsia, jotka ovat suomenkielisestä perheestä tai perheestä, joissa vanhemmista toinen puhuu äidinkielenään ruotsia. Lapsille laaditaan varhaiskasvatussuunnitelmat, joissa kielen oppiminen tulee luonnollisesti tärkeäksi osaksi.

6.2 Saamen kieli ja kulttuuri varhaiskasvatuksessa

Mäntylä-Snellman päiväkodissa toimii saamenkielinen varhaiskasvatuskerho, joka on tarkoitettu 2-6-vuotialle lapsille, joista toinen tai molemmat vanhemmat ovat saamelaisia. Mäntylä-Snellman päiväkodissa tarjotaan saamelaislapsille myös kokopäivähoitoa. Toiminnan suunnittelun pohjana on saamelaisalueella laadittu "Saamelainen varhaiskasvatussuunnitelma", jonka tarkoituksena on ohjata saamelaisen varhaiskasvatuksen laatua ja sisällöllistä toteuttamista. Lisäksi saamelaislapsille laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma "ARPLA" yhteistyössä vanhempien ja henkilökunnan kanssa. [ARPLA](#) sisältää mm. lapsen saamenkielen taidot ja kehittämistavoitteet sekä perheen saamelaisuuteen liittyvät arvot ja kulttuuri-taustan.

Saamelaislasten kasvatuksen toiminta-ajatus on "MINÄ SAAMELAISENA OULUSSA". Mäntylä-Snellman päiväkodissa annetaan myös perusopetusikäisille kotikielen ja saamelaisen kulttuurin opetusta. Saamelaislapsille on rakennettu päiväkodin tiloihin pysyvä saamelainen oppimisympäristö, jossa esillä mm. kirjallisuutta, käsitöitä, taidetta, saamenlippu, saamenvärit sekä saamenkielisiä kirjaimia ja -tekstejä.

6.3 Viittomakielisten lasten varhaiskasvatus

Viittomakieli voi olla lapsen äidinkieli, ensikieli tai toinen kieli. Viittomakielisen lapsen varhaiskasvatus järjestetään siten, että lapsen on mahdollista olla vuorovaikutuksessa omalla kielellään. Lapsen varhaiskasvatus suunnitellaan yhdessä huoltajien kanssa yksilölliset tarpeet huomioiden. Tarpeen mukaisesti käytetään tulkkipalveluita. Viittomakielisen lapsen varhaiskasvatuksessa yksi painopiste on kielen oppiminen sekä kaksikielisen ja monikulttuurisen identiteetin tukeminen.

6.4 Maahanmuuttajataustaiset eli eri kielitaustaiset lapset varhaiskasvatuksessa

Maahanmuuttajataustaisen lapsen käsitteen sijaan voidaan käyttää myös käsitettä eri kielitaustainen lapsi. Eri kielitaustaisen lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin tuetaan kasvatus- ja opetustoiminnan lisäksi suomi toisena kielenä -opetuksella ja kotikielen opetuksella. Kotikielen opetusta järjestetään vuosittain suurimpien kieliryhmien lapsille.

Kielilain ja ulkomaalaislain mukaan maahanmuuttajataustaisella perheellä on oikeus käyttää tulkkipalveluja lasta koskevissa keskusteluissa. Varhaiskasvatuksessa tulkkipalveluja tulee käyttää aina päivähoidon tai esiopetuksen alkaessa, varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmaa huoltajien kanssa tehtäessä sekä silloin, kun henkilökunta tai huoltajat tuntevat sitä tarvitsevana.

Miten eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten hoito, kasvatus ja opetus on järjestetty toimintayksikössämme (päiväkoti/pph)?

Toteutumisen arviointi:

Miten lapsi ja perhe vastaanotetaan päiväkotiin/perhepäivähoitoon?

Toteutumisen arviointi:

Miten lapsi ja perhe perehdytetään päiväkotiin/perhepäivähoitoon?

Toteutumisen arviointi:

Miten henkilökunta perehtyy lapseen ja perheen toiveisiin?

Toteutumisen arviointi:

**Miten eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset huomioidaan ryhmän/yksikön
vasussa?**

Toteutumisen arviointi:

Miten huoltajien kanssa viestitään?

Toteutumisen arviointi:

6.5 Suomi toisena kielenä -opetus

Suomi toisena kielenä -opetusta, eli S2-opetusta annetaan kaikille 3-6-vuotiaille lapsille, joiden äidinkieli ei ole suomi. Opetussuunnitelma on henkilökohtainen ja se on osa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tai esiopetussuunnitelmaa. Alle 3-vuotiaille ei suomi toisena kielenä tavoitteita vielä aseteta. Suomenkielinen arkipäivä riittää. Pienillä tärkeintä on perusturvallisen hoitosuhteen luominen ja oman äidinkielen tukeminen.

Opetuksen tulee pohjautua lapsilähtöisyyteen. Lasten vahvuudet, osaamisen alueet, kiinnostuksen kohteet, tuen tarpeet sekä ominaiset toiminnan tavat huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Suomi toisena kielenä -opetus kytetään päivittäiseen ja lasta kiinnostavaan toimintaan. Tarvittaessa opetus voidaan toteuttaa myös yksilö- tai pienryhmäopetuksena.

Päiväkodissa S2-opetuksen suunnitelmasta vastaa päiväkodinjohtaja ja toteutuksesta vastaavat ryhmän työntekijät. Lisätietoa löytyy vuonna 2012 päivitetystä Suomi toisena kielenä -opetussuunnitelmasta ja monikulttuurisuuskansioista. Eri kielitaustaisten lasten päivähoito- ja esiopetuspaikka pyritään järjestämään kodin läheltä.

[Suomi toisena kielenä opetussuunnitelma](#) (pdf, sijainti kaupungin sisäinen intra)
[Monikulttuurisuuskansio](#) (pdf, sijainti kaupungin sisäinen intra)

Miten toteutamme S2 -opetusta eri-ikäisten lasten ryhmissä? (henkilökunnan työnjako, S2-menetelmiin perehtyminen ja perehdyttäminen, arjen käytänteet, käytettävissä oleva materiaali ja sen hankkiminen, konsultaation ja ohjauksen hankkiminen)

Toteutumisen arviointi:

6.6 Kotikielenopetus

Kotikielen opetusta järjestetään vuosittain suurimpien kieliryhmien lapsille. Näin kotikielenopetuksen ryhmät saattavat vaihtua vuosittain. Kotikielenopetuksessa jokaisella lapsella on yksilölliset lähtökohdat ja tavoitteet kielen opetukseen. Tavoitteena on tukea ja ylläpitää lapsen äidinkieltä ja kulttuuri-identiteettiä. Lisäksi kotikielenavustaja tukee sekä lasta että huoltajia suomalaisen kulttuurin kohtaamisessa. Kotikielenopetusta antavat äidinkielenään ko. kieltä puhuvat kotikielenavustajat.

Miten toteutamme kotikielen opetusta päiväkodin arjessa?
(eri kieliryhmät, aikataulut, kuka opettaa, kuka/kuinka organisoidaan)

Toteutumisen arviointi:

6.7 Romanilasten varhaiskasvatus

Romanilasten varhaiskasvatukseen osallistumista tuetaan romanivanhempien kanssa yhteistyössä kunnioittaen heidän kulttuuri-identiteettiään. Tarvittaessa lasten tulee saada tukea suomen tai ruotsin kielessä.

6.8 Vieraskielinen opetus varhaiskasvatuksessa

Vieraalla kielellä annettavasta opetuksesta käytetään yleisesti nimitystä vieraskielinen opetus. Vieraskielisen opetuksen tavoitteena on tutustuttaa lapset vieraan kielen alkeisiin ja antaa valmiudet siirtyä perusopetuksen vieraskieliseen opetukseen. Varhaiskasvatuksessa vieraskielistä opetusta toteutetaan kielikylpyopetuksena muun muassa Allinpuiston ja Tuulikellon päiväkodeissa.

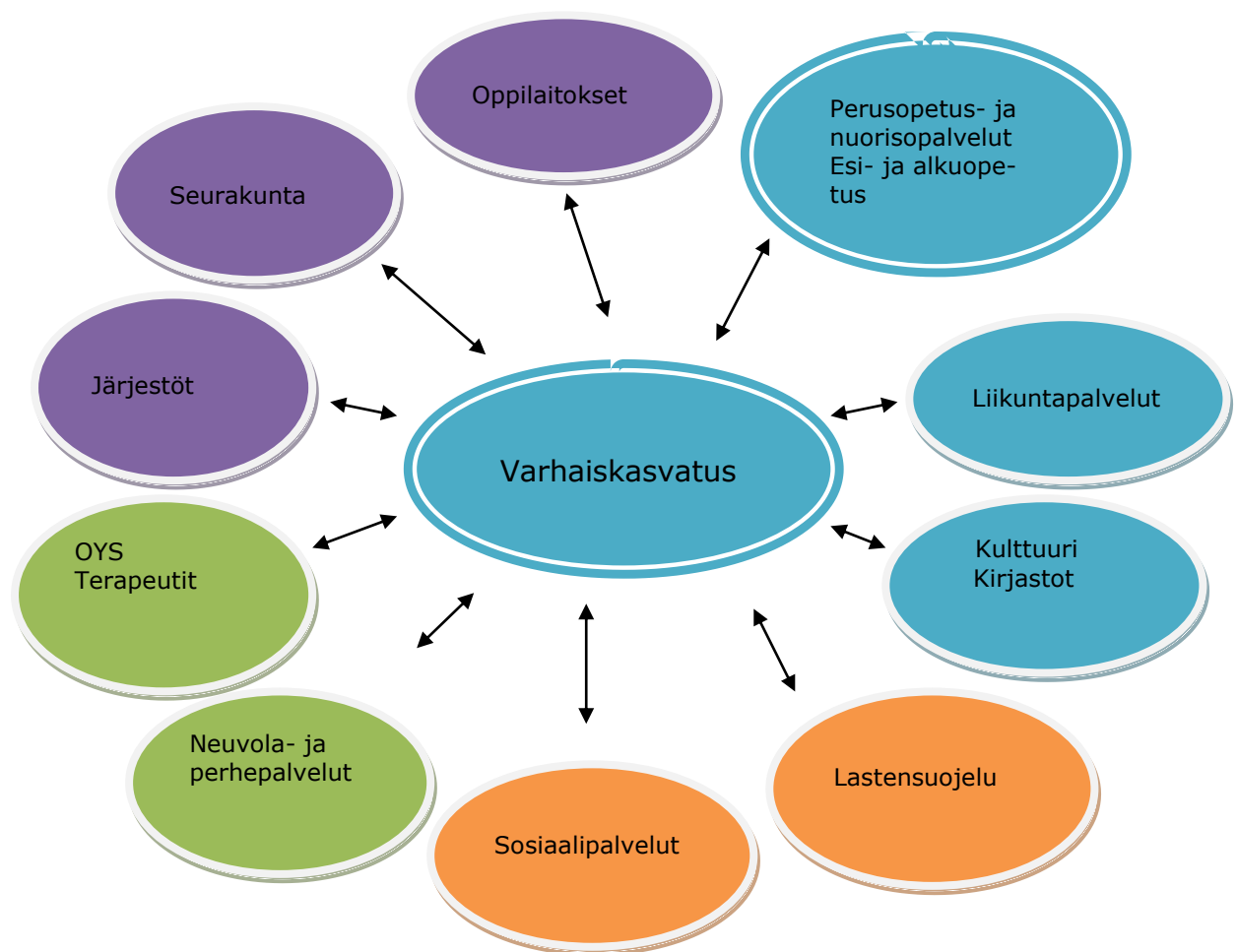

Yks numerojuttu, kuva: tyttö 5 v.

7. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyö sekä muu yhteistyö

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on omalta osaltaan mahdollistaa hyvä ja turvallinen lapsuus yhteistyössä perheen sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyön tavoitteita ovat lapsen kasvatuksen yhdenmukaisuus, jatkuvuus sekä lapsen kasvun riskitekijöiden varhainen tunnistaminen ja tukeminen. Palvelumalli 2020 mukaisesti yhteistyötä kehitetään sivistys- ja kulttuuripalveluiden sekä hyvinvointipalveluiden kanssa alueellisella toimintamallilla. Näin lasten ja perheiden arkea voidaan tukea varhaisessa vaiheessa lasten kasvuympäristöissä (mm. neuvola, päiväkot, koulu). Yhteistyötä tehdään oman työyhteisön ja toimialan lisäksi myös muiden toimialojen kanssa.

Keskeisimmät yhteistyökumppanit varhaiskasvatuksen näkökulmasta on esitetty seuraavassa kuviossa.

Jokaisella varhaiskasvatusalueella on lisäksi omia, omaleimaisiakin yhteistyötahoja, joiden kanssa toimimme aktiivisesti. Näitä tahoja kuvataan tarkemmin yksikkökohtaisissa toimintasuunnitelmissa.

**Keskeiset yhteistyökumppanimme. Yhteystiedot, kokoontumisaika-
taulut, koollekutsijat.**

(voidaan kirjata luettelona)

7.1 Nivelvaihe esiopetuksesta perusopetukseen

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä ohjaa esi- ja alkuopetuksen yhteistyöryhmä Alku-polku eli Alpo. Yhteistyöryhmään kuuluu varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen asiantuntijoita ja kentän työntekijöitä. Ryhmän tehtävänä on seurata ja kehittää yhteistyötä sekä päivittää Esi- ja alkuopetuksen yhteistyösuunnitelma, jossa kuvataan oululainen yhteistyömalli ja käytänteet eri tason toimijoille.

[Esiopetuslomakkeet](#)

[Esi- ja alkuopetuksen yhteistyösuunnitelma](#)

Miten nivelvaiheyhteistyö esiopetuksesta perusopetukseen toteutuu meillä? Miten tiedonsiirrot toimivat?

Toteutumisen arviointi:

7.2 Moniammatillinen yhteistyö hyvinvointipalveluiden kanssa

Varhaiskasvatuksen yhteistyö painottuu lastenneuvolan sekä lastensuojelupalvelujen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja neuvola tekevät yhteistyötä erityisesti 4-vuotiaiden lasten osalta. Yhteistyö tapahtuu aina vanhempien kanssa ja luvalla. Päiväkodissa tehdyn havainnoinnin perusteella lapsesta täytetään ”Neljävuotias varhaiskasvatuksessa” - tiedonsiirtolomake. Perheen kanssa käydään yhteinen keskustelu lomakkeen ja havaintojen pohjalta.

Tulevaisuudessa kaikista neuvoloista muodostuu hyvinvointineuvoloita. Hyvinvointineuvolan toimintamalli laajennetaan vuoden 2013 aikana koko Oulun kaupungin alueelle, huomioiden alueiden erityispiirteet ja palvelutarpeet. Hyvinvointineuvolas- sa eri ammattilaiset toimivat yhdessä perheen hyvinvoinnin tukena asiakaslähtöisesti, perhekeskeisesti ja ennaltaehkäisevästi perheen toimintaympäristöissä. Kohderyhmänä ovat lasta odottavat perheet ja pikkulapsiperheet. Toimintamallin tavoitteena on tunnistaa ja vahvistaa perheen hyvinvointia edistäviä tekijöitä ja tukea moniasiantuntijaisen työryhmän avulla koko perheen kokonaisvaltaista hyvinvointia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lastensuojelullisissa asioissa varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä sosiaalityön kanssa. Lapsen tai perheeseen liittyvissä huoltilanteissa huolesta keskustellaan vanhempien kanssa. Mikäli keskustelun perusteella lapsen ja perheen tilanteesta ei tapahdu muutosta tai huoli on tuntuva, kasvattajan virkavelvollisuus on tehdä sosiaaliviranomaiselle kirjallinen ilmoitus lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta. Varhaiskasvatuksen ja sosiaalityön toimijoiden säännöllinen yhteistyömuoto on esiopetuksen oppilashuoltotyöryhmä. Ryhmän tavoitteena on ennaltaehkäistä vaikeuksia, ratkaista olemassa olevia ongelmia sekä edistää lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Työvälineinä käytetään avointa keskustelua, varhaisen puuttumisen toimintatapaa sekä uusien ratkaisumallien kehittämistä.

[”Neljävuotias varhaiskasvatuksessa”](#)- tiedonsiirtolomake (sijainti kaupungin sisäinen intra)

Millaiset toimintatavat olemme sopineet lastenneuvolan, sosiaalityön ja lastensuojelun kanssa (Hyvinvointineuvolan alueella)?

Toteutumisen arviointi:

7.3 Muut toimijat kaupungissamme

Kaupungissamme toimii useita järjestöjä, seuroja sekä seurakuntia jotka järjestävät toimintaa 0-8-vuotiaille. Varhaiskasvatuksen ja näiden toimijoiden välisen yhteistyön tarkoitus on täydentää palveluja ja karsia päällekkäisyyksiä.

Kirjataan ja kuvataan yksikön muut mahdolliset yhteistyökumppanit ja sovitut toimintatavat esim. päiväkodin tilojen muut käyttäjät:

(voidaan kirjata luettelona)

Toteutumisen arviointi:

8. Varhaiskasvatustoiminnan sisällön arviointi, kehittäminen ja seuranta

Varhaiskasvatussuunnitelma on perustana toiminnan suunnittelulle, arvioinnille ja kehittämiselle. Se on osa laadunhallintaa, jonka pohjalta toimintaa monipuolisesti arvioidaan ja kehitetään. Arvioinnin tehtävänä on tarkastella toteutuvatko varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjatut asiat lapsen arjessa. Arvioinnin avulla määritetään myös, miten toiminnalle asetetut tavoitteet on saavutettu ja tunnistetaan vahvuuksia sekä nostetaan esiin kehittämistarpeita.

Arviointi perustuu lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin, tiimien ryhmävasuihin, varhaiskasvatusympäristön analysointiin, yksikön toimintasuunnitelman arviointiin sekä asiakastytyväisyys- ja henkilöstökyselyihin ja yksilö- ja ryhmäkohtaisiin kehityskeskusteluihin. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat sekä hallinnon edustajat, varhaiskasvattajat, huoltajat että lapset itse.

Varhaiskasvatuksessa tehdään kehittämistyötä strategisten päämäärien sekä arvojen mukaan koko ajan. Sisällön kehittämisen painopisteet laaditaan kahdeksi vuodeksi ja täydennyskoulutus kohdentuu painopistealueisiin.

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN TOTEUTTAMISEN JA ARVIOINNIN VUOSIKELLO

A I K A	SUUNNITTELUN/ ARVIOINNIN KOHDE/ KUKA SUUNNITTELEE, ARVIOI	SUUNNITTELUN/ ARVIOINNIN TARKOITUS	SUUNNITTE- LUN/ ARVIOINNIN MENETELMÄ
E L O K U U	Toimintasuunnitelman laatiminen (=yksikön vasu)/esimies ja kasvattajayhteisö	Yksikön arvot, tavoitteet ja toiminnan periaatteet	Toimintasuunnitelma
	Ryhmävasun laatiminen alkaa/ryhmän henkilökunta	Yleiset periaatteet arjen eri tilanteisiin, arjen suunnittelu lasten tarpeista ja hyvinvoinnista käsin	Ryhmävasulomake Aloituskeskustelulomake
	Aloituskeskustelut uusien lasten osalta/vastuuaikuinen	Hyvän hoidon aloituksen turvaaminen	
	Varhaiskasvatusympäristön suunnittelu/ryhmän henkilökunta	Hyvä fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen varhaiskasvatusympäristö	Varhaiskasvatusympäristön arviointilomake
	Lapsihavainnot/vastuuaikuinen	Lapsen vahvuuksien ja kehityksessä olevien tietojen ja taitojen sekä mielenkiinnon kohteiden selvittäminen vasukeskustelujen pohjaksi	Havainnointi

S Y S K U U	Lapsihavainnointi jatkuu/vastuuaikuinen Ryhmävasun laatiminen jatkuu/ryhmän henkilökunta Lasten vasujen laatiminen alkaa/huoltajat ja vastuuaikuinen	ks. elokuu Yhteiset tavoitteet ja sopimukset lapsen yksilöllisen kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisesta päivähoitossa yhdessä huoltajien kanssa	Havainnointi Ryhmävasu-lomake Lapsivasu-lomake
L O K A K U U	Varhaiskasvatusympäristön arviointi ja muokkaaminen/ryhmän henkilökunta ja kasvat-tajayhteisö Lapsihavainnointi jatkuu/vastuuaikuinen Ryhmän vasujen laatiminen jatkuu	Hyvä fyysinen, psyykkinen ja sosi-aalinen varhaiskasvatusympäristö ks. elokuu ks. elokuu	Varhaiskasva-tusympäristön arviointilomake Havainnointi Ryhmävasu-lomake
M A R R A S K U U	Lasten vasujen koonti/ryhmän henkilökunta Ryhmävasun täsmentämi-nen/ryhmän henkilökunta Lapsi/ryhmähavainnointi/vastuuaikuinen ja ryhmän henkilökunta	Kokonaiskuva koko lapsiryhmän vahvuuksista, oppimisen kannalta ajankohtaisista asioista ja mielen-kiinnon kohteista. ks. elokuu Lasten tarpeiden, tavoitteiden ja sopimusten toteutuminen arjessa, Onko uusia lapsikohtaisia tavoit-teita?	Laaditaan koon-tilomake Ryhmävasu-lomake Havainnointi
J O U L U K U U	Ryhmävasun arviointi ja päivittäminen/ryhmän henkilökunta Varhaiskasvatusympäristön arviointi ja muokkaami-nen/ryhmän henkilökunta ja kasvattajayhteisö	Ryhmävasun toteutuminen arjes-sa. Mitä pitää vielä kehittää? ks. elokuu	Ryhmävasu-lomake Varhaiskasva-tusympäristön arviointilomake
T A M M I K U U	Lapsi/ryhmähavainnointi/vastuuaikuinen ja ryhmän hen-kilökunta Ryhmävasun toteutumisen arviointi/ryhmän henkilökunta	Toteutuvatko lasten vasuihin kirja-tut tavoitteet ja sopimukset arjes-sa, Mitä uusia lapsikohtaisia ta-voitteita? Ryhmävasun toteutuminen arjes-sa. Mitä pitää vielä kehittää?	Havainnointi Ryhmävasu-lomake

H E L M I K U U - H U H T I K U U	Asiakastyytyväisyyskysely joka toinen vuosi/hallinto	Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutuminen	Zef-työkalu
	Lapsi/ryhmähavainnointi/vastuuaikuinen ja ryhmän henkilökunta	Toteutuvatko lasten vasuihin kirjattut tavoitteet ja sopimukset arjessa, Mitä uusia lapsikohtaisia tavoitteita?	Havainnointi
	Ryhmävasun toteutumisen arviointi/ryhmän henkilökunta	Ryhmävasun toteutuminen arjessa. Mitä pitää vielä kehittää? Mitä painopistealueita tulevalle kaudelle?	Ryhmävasu-lomake
	Varhaiskasvatusympäristön arviointi ja muokkaaminen/ryhmän henkilökunta ja kasvattajayhteisö	Vastaako vakaympäristö lapsen tarpeita?	Varhaiskasvatusympäristön arviointilomake
T O U K O K U U - H E I N Ä K U U	Lapsi/ryhmähavainnointi/vastuuaikuinen ja ryhmän henkilökunta	Toteutuvatko lasten vasuihin kirjattut tavoitteet ja sopimukset arjessa, Mitä uusia lapsikohtaisia tavoitteita?	Havainnointi
	Ryhmävasun toteutumisen arviointi/ryhmän henkilökunta	Ryhmävasun toteutuminen arjessa. Mitä pitää vielä kehittää? Mitä painopistealueita tulevalle kaudelle?	Ryhmävasu-lomake
	Lasten vasujen arviointi/hoitajat, lapset ja ryhmän henkilökunta	Huoltajien, lasten ja varhaiskasvattajien yhteinen arvio lapsen vasun toteutumisesta arjessa	Lapsen vasu
	Toimintasuunnitelman arviointi(=yksikön vasu)/esimies ja kasvattajayhteisö	Miten sovitut tavoitteet ovat toteutuneet? Kehittämistoimenpiteet kirjataan seuraavalle toimintakaudelle tavoitteiksi.	Toimintasuunnitelma

Lähde: Muokattu Edivan vasupohjaisen suunnittelun vuosikellon pohjalta

YKSIKÖN VUOSIKELLOPOHJA

AIKA	SUUNNITTELUN/ ARVIOINNIN KOHDE/ KUKA SUUNNITTELEE, ARVIOI	SUUNNITTELUN/ ARVIOINNIN TARKOITUS	SUUNNITTELUN/ ARVIOINNIN MENETELMÄ
ELOKUU			
SYYS- KUU			
LOKA- KUU			

MAR- RASKUU			
JOULU- KUU			
TAMMI- KUU			
HELMI- KUU - HUHTI- KUU			

TOUKO- KUU - HEINÄ- KUU			
--	--	--	--

Liite 1. Päivähoitoa, varhaiskasvatusta ja esiopetusta määrittävät muun muassa seuraavat asiakirjat:

[Laki lasten päivähoidosta \(36/1973\)](#)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

[Asetus 239/1973 lasten päivähoidosta](#) <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1973/19730239>

[Valtioneuvoston periaatepäättös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 28.2.2002. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9.](#)

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/julkaisu0209.htm>

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet toinen painos 2005](#)

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

[Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Valtioneuvoston periaatepäättös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 28.2.2002.](#)

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/paosisallys139.htm>

[Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset](#)

[Sosiaali- ja terveysministeriö Opetusministeriö Nuori Suomi ry 2005](#)

http://www.nuorisuomi.fi/files/ns/julkaisut/varhaiskasliiksuo_2005.pdf

[Lasten oikeuksien julistus, 1997.](#)

http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_julistus

[Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010](#)

http://www.oph.fi/download/131115_Esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2010.pdf

[Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus.](#)

<http://www.oph.fi/info/ops/>

[Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010](#)

http://www.oph.fi/download/132882_Perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_muutokset_ja_taydennykset2010.pdf

[Perusopetuslaki \(628/1998\)](#)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

[Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet Opetushallitus 2004](#)

http://www.oph.fi/ops/apip/apip_perusteet.pdf

[Koululaisten aamu- ja iltapäivähoito perusopetuslain luku 8:](#)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki>

[Kelan tuet lapsiperheille](#)

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/110701111752EH?openDocument>